

Türkiye’de Eğitimde Yaratıcı Dramanın Yakın Tarihi

H.Ömer Adıgüzel*

Ankara Üniversitesi

Özet

Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihini 1980’li yıllar öncesi ve sonrası dönem olarak iki dönemde incelemek gerekir. Bunun nedenlerinden biri Türkiye’de yaratıcı drama alanındaki iki öncü insanın yaratıcı drama konusunda ilk buluşma tarihinin 1982 olması ve o güne kadar bilindiği sanılanın aksine, çağdaş ve bugünkü anlamdaki yaratıcı drama anlayışının varlığını bu tarihte hissettirmeleridir. Günümüzde yaratıcı dramada bir teknik olarak yer alan bazı kavramların gelişimleri ile yaratıcı dramanın çağdaş anlamdaki gelişimini bir tutmamak gerekir. Türkiye’deki yaratıcı dramanın 1980’li yıllar öncesindeki çalışmalar olarak incelenmesinin başka bir nedenini de bu durum oluşturur. Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihi bu çalışmada Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda, Milli Eğitim Bakanlığı’nda Cumhuriyet döneminden bugüne kadar uygulanan eğitim programlarında, Çağdaş Drama Derneği’nin kuruluşu ve yaptığı çalışmalarda, gerçekleştirilen akademik etkinlikler ve lisans üstü düzeyde yazılan tezler ve projeler odağında yapılanlar olarak belirlenmiş ve daha çok kronolojik bir sıra izlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Eğitimde Yaratıcı Drama, Dramanın Türkiye’deki Gelişimi, Çağdaş Drama Derneği’de Yaratıcı Drama.*

Giriş

Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihini 1980’li yıllar öncesi ve sonrası dönem olarak iki dönemde incelemek gerekir. Bunun nedenlerinden biri Türkiye’de yaratıcı drama alanındaki iki öncü insanın yaratıcı drama konusunda ilk buluşma tarihinin 1982 olması ve o güne kadar bilindiği sanılanın aksine, çağdaş ve bugünkü anlamdaki yaratıcı drama anlayışının varlığını bu tarihte hissettirmeleridir. Bu açıdan bakıldığında eğer bu buluşma olmasaydı, Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın yakın tarihi ya da başlangıç öyküsü bu dönemden çok daha sonraki zamanlara uzanabilecekti.

Dorothy Heathcote’ye kadar yaratıcı drama çalışmalarının daha çok metin odaklı oyunlaştırmalar olduğu görülür ve her ne kadar bir başlangıç olarak görülse bile yaratıcı dramanın tarihi, doğduğu ülke olan İngiltere’de teknikler, yaratıcı dramaya ilişkin yakın kavramlar açısından farklı bağlamlarda değerlendirilir. Türkiye’deki yaratıcı dramanın 1980’li yıllar öncesindeki çalışmalar olarak incelenmesinin başka bir nedeni de bu duruma benzer bir

---

* Yrd. Doç.Dr., Ankara Üniversitesi EBF, E-posta: omeradiguzel@gmail.com

özellik gösterir. Günümüzde yaratıcı dramada bir teknik olarak yer alan bazı kavramların gelişimleri ile yaratıcı dramanın çağdaş anlamdaki gelişimini bir tutmamak gerekir.

1980'li Yıllar Öncesi Yaratıcı Drama Çalışmalarına İlişkin İzler

Cumhuriyet Dönemi ile başlayan; temsil, dramatisasyon, rol oynama/yapma, doğaçlama, temsil, müsamere, okul tiyatrosu, gibi kimi kavramların çoğunlukla yaratıcı drama ile karıştırılması ya da yaratıcı drama ile aynıymış gibi anılması bu dönemi ayrı olarak değerlendirmeyi gerektirir. Bu kavramların hemen hepsi yaratıcı drama ile ilişkili olan ancak farklı amaç ve işlevlere de sahip kavramlardır. Bu nedenle bu kavramlardan herhangi birinin açıklanması durumu, yaratıcı dramaya da bir gönderme yapmayı gerektirir. Ancak şu da unutulmamalıdır ki canlandırmaya ilişkin ilk izlerin görüldüğü Cumhuriyet dönemindeki çalışmaların, tamamen yaratıcı drama olarak da adlandırılmaması gerekir.

Dramatisasyonun ya da dramatik etkinliklerin eğitimde ele alınması, Osmanlı Döneminin son yıllarına denk gelen zamanlara kadar uzanır. 1908'de Baltacıoğlu İstanbul'da okullarda tiyatroya yer vermiş, Meşrutiyet Dönemi eğitiminin ders programlarına "Tarihi Temsiller" adı altında ekler yaptırmıştır. Bu arada, Meşrutiyet eğitiminde "Mektep Temsillerinin Usul-i Tedrisi" adıyla dramatik gösteriler düzenlemek, bunlara bir şekil vermek amacıyla bir broşür çıkartılmış, tiyatronun eğitim ve öğretim ile ilişkisine değinilmiştir (Çoruh, 1950:s.6). Bu broşürde şu tümce anlamlıdır: "Hiç bir kelime bir manayı bir yüz, eller ya da gövde kadar etkili ve tam anlatamaz." Burada beden dilinden, yüz anlatımından, mimik ve jestlerden, kısaca oynamaktan söz ediliyor. Gene aynı bültende Baltacıoğlu, "Okul temsilleri yalnızca okuma yazma ve sözlü anlatım için değil, aynı zamanda tarih, edebiyat ve diğer sosyal bilimleri öğrenmek için de yararlıdır." demektedir (San, 1998).

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun Okul Tiyatrosu Anlayışı

Türk eğitim tarihinde okul tiyatrosu adından ilk olarak 1915 yılında çıkan "Mektep Temsillerinin Usul-i Tedrisi" başlığı ile Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan bir yönetmelikle söz edilmiştir. Çocuk ve tiyatro ilişkisini eğitsel ve kültürel bir zeminde ele alan bu yönetmeliğin ilk bölümünde tiyatro çalışmalarının eğitim ve öğrenim ile ilişkisi, ikinci bölümde de tiyatro çalışmalarının nasıl yürütüleceğine ilişkin bilgiler sunulmaktadır. "Temsillerin Talim ve Terbiye ile Münasebeti" (Gösterilerin Eğitim ve Ahlak ile İlişkisi) bölümünde tarihi ve ahlaki olayların dünya edebiyatı ile ulusal edebiyatın çocuklara tiyatro yolu ile kolaylıkla öğretilbileceği üzerinde durulmuş, çocuklardaki taklit içgüdüğü ve yaratıcılığa ilişkin bilgiler verilmiş, tiyatronun zaten çocuğun yapısında olduğu belirtilmiştir. Yönetmelikte tiyatro dersleri ve etkinliklerinin aynı zamanda görgü ve bilgi dersleri olduğu da vurgulanmıştır. Yönetmeliğin

“Temsillerin Usul-i Tedrisi” (Gösterilerin Eğitimdeki Kullanımı) başlıklı bölümünde ise tiyatro çalışmalarının öğretmenlerin denetiminde, çocuklar tarafından gerçekleştirilmesi, gerekli dekor ve aksesuarların ön araştırmalar yapıldıktan sonra resim ve el işi derslerinde yine çocuklar tarafından yapılması öngörülmüştür (Mektep Temsillerinin Usul i Tedrisi, 1915, Özertem, 1979, s. 22, Nutku, 1998, s.71).

Cumhuriyetin ilanından sonra çocuk tiyatrosu ve okul tiyatrosu konuları yeniden tartışılmaya başlanmış, bu dönemde İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, okul tiyatrosu ile özel olarak ilgilenmiş, konuya ilişkin çeşitli görüşler ileri sürmüştür. Ona göre çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesinde ve toplumsallaşmasında tiyatro ve sahne çalışmalarının önemi büyüktür. Baltacıoğlu'nun okul tiyatrosu konusundaki görüşlerini kapsamlı bir makalede değerlendiren Sevda Şener (1979, s.87-95)'e göre bu görüşler bütünleşmiş bir tez niteliğinde, özgün, günümüzde de geçerli güncelliğe sahip özelliklerde sunulduğu, tiyatro ve eğitim kuramı ile tutarlı bir bütün oluşturduğu ve uygulanarak kanıtlandığı için önemlidir. Baltacıoğlu'na göre tiyatro insan kişiliğini geliştirmede, yaratıcı gücünü ortaya çıkarmada, toplumsallaşmasını sağlamada eğitsel bir özelliğe sahiptir ve bu nedenle eğitim alanında tiyatrodan yararlanılmalıdır.

Baltacıoğlu'na göre yararlanılacak bu tiyatro “öz tiyatro” olmalıdır. Öz tiyatro, batı tiyatrosunun o günkü anlayışının kendi kültürümüze aynen aktarılmasının yanlış anlamalara neden olduğu ve tiyatronun asal öğelerinin sahne, perde, dekor, kostüm, metin, makyaj gibi tiyatroya sonradan katılma öğeler olmadığı anlayışına dayalıdır. Oyuncu, tiyatronun en önemli öğesidir. O, dramatik gerçeği kavramış olarak ve doğaçlama olarak oynamalıdır. Bu nedenle oyuncu yaratının kaynağıdır. Dramatik gerçeği üretecek olan oyuncudur. Oyuncu bu üretimi, canlandırdığı oyun kişinin kişiliğine girip; canlılığı, devinimi ve dramatik anlamı üreterek yapar. Öz tiyatro bu anlayıştan yola çıkarak, tiyatro sanatının eğitsel gücüne inanmadır. Ona göre tiyatro doğru bir yaşam örneğidir. Eğer eğitimde gerçekleri yaşatarak öğretmek istiyorsak, tiyatro sanatından yararlanabiliriz. Tiyatro yolu ile yaşam bilgisi somut olarak örneklendirilebilir. Bu örnekte rol olan kişi insan ilişkilerini, toplum yapısını, değer yargılarını tanır. Yalnızca bilgi edinmekle kalmaz, onun nasıl kullanılacağını öğrenir. Tiyatro özellikle tarih, toplumbilim, felsefe, estetik gibi ders konularının kavranmasına da yardımcı olur.

Okul Tiyatrosu ve Yaratıcı Drama

Baltacıoğlu'nun görüşlerinden de anlaşılacağı gibi okul tiyatrosu kavramı tiyatro sanatının okul ortamlarında kullanılmasına yöneliktir. Tiyatronun tüm bileşenlerinin eğitsel olarak önemi, çocuğun yaşamı tanınmasında ve kişiliğinin gelişmesinde okul tiyatrosunun bir araç olarak

görülmesinde yatar. Baltacıoğlu'nun tiyatronun asal unsurunun oyuncu olduğunu ve metinleri anlayıp daha sonra bunu doğaçlama olarak oynaması gerektiğini savunması, Türkiye'de yaratıcı dramının başlangıcı gibi yorumlara neden olmuş pek çok yaratıcı drama yayınında Baltacıoğlu'nun okul tiyatrosu anlayışının, yaratıcı drama alanının başlangıcı olduğuna ilişkin görüşler ileri sürülmüştür. Yaratıcı drama alanı katılımcı odaklı ve doğaçlamaya dayalı çalışmaları içerse de süreç odaklıdır ve ders içinde bir yöntem boyutunu veya kendine özgü amaç ve içerikleri ile bağımsız bir sanat alanını kapsar. Okul tiyatrosu doğaçlamadan söz etse dahi yine de seyirci odaklıdır ve çocukların gelişimlerinin tamamlanması onların seyircilerle kuracağı iletişime bağlanmıştır. Bu durum ve özellik benzer özellikler taşımasına rağmen Okul Tiyatrosu'nun Türkiye'de çocuk tiyatrosunun başlangıcında önemli bir ivme olduğunu ancak yaratıcı drama ile sadece dolaylı bir ilişkisi olduğunu gösterir.

Eğitim Programlarında Canlandırmaya Dönük İzler

Dramatik gösterilerin dersler içinde gerçek anlamda bir öğretim ve ifade aracı olarak ele alınması Cumhuriyet Döneminde 1926 tarihli İlkokul Programında, ilkokulun eğitim ve öğretim ilkeleri bölümünde, temsil-dramatik gösteriler temel olarak kabul edilmiştir. Daha ileri tarihlerde ilkokul ve ortaokul programlarında temsil yoluyla canlandırma biçiminde dramatisasyon etkinliklerine kısmen de olsa değinilmektedir. Özellikle Türkçe, Tarih, Beden Eğitimi gibi derslerin bu yöntemle verilmesi önerilmektedir (Çoruh, 1950, s.47).

Sözgelimi, 1930 tarihli "Maarif Vekaleti İlk Mektep" eğitim programının önsöz bölümü 4. maddesinde "...Elişleri – resim derslerine, talebede el hünerini temniye edecek, onlara tasavvurlarını maddi surette ifade edebilmek iktidarını verecek ve bilhassa diğer dersleri **canlandıracak** mühim bir terbiye amili olmak üzere hususi bir kıymet atfedilmiştir.." (1930, s.4) tümcesi yer almaktadır. 4. Sınıf **Tarih Dersi** Programında "...Beşeriyetin ilk zamanları. Eski insanların kableltarih devirlerdeki hayatı (dersten evvel hazırlanacak resimlerle ve kıraat parçaları ile **canlandırılacak** ve bugün göçebe ve aşiret halinde yaşayan insanlarla medeni milletler mukayese edilecektir..." (1.Madde, s.68).

5. Sınıf **Yurttaşlık Bilgisi** Dersi'nde "...Öğretmen yurttaşlık bilgisi konularına karşı öğrencilerin ilgisini uyandırmaya ve bu konuları canlandırmaya çalışacaktır" (9.madde, s.151), 10.maddesinde "...Kurtuluş Savaşı veya Türk Devrimiyle ilgili konular işlenirken, devrim anıtları ziyaret edilmeli, böylece konular öğrencilerin gözleri önünde canlandırılmalıdır (10.madde, s.151), "...Yurttaşlık konularını canlandırmak için resimlerden fotoğraflardan, tablolarından, istatistiklerden ve afişlerden de faydalanılmalıdır..." (11. madde, s.151), ve "...Öğretmen bir yandan tarihi şahsiyetlerin resimlerini, fotoğraflarını göstererek onları

öğrencilerin gözleri önünde canlandıracağı gibi, eski olayları, eski yaşayış tarzını, kültür eserlerini gösterir tablolar ve resimlerden faydalanarak bunlar hakkında çocukların müşahhas bir fikir edinmelerine çalışacak; sırasına göre öğrencilere resimler, kağıt ve mukavvadan ve başka maddelerden örnekler ve modeller yaptırarak bunları canlandıracaktı..." (19. Madde) tümceleri yer almaktadır.

1948 İlkokul Programı'nın "İlkokulun Eğitim ve Öğretim İlkeleri" bölümünde temsil, canlandırma ve dramatizasyon içerikli şu tümcelere yer verilmiştir:

"...Çocukları, gördüklerini, okuduklarını, düşündüklerini **temsil ile** ifade etmeye alıştırmalıdır. Mesela öğrencilerden ikisi okuma kitabında halleri tasvir edilen iki çocuğun **rollerini alarak** derste arkadaşlarının önünde **temsil ederler. Bu rolleri temsil ederken o parçayı ezberlemiş olmaları lazım değildir.** Parçayı iyi okumuşlar ve manasını kavramışlarsa her biri o parçada halleri anlatılan çocuklardan birinin rolünü temsil edebilir (10.Madde b), (...) Hayat Bilgisi Dersi dışında kalan dersler (ifade dersleri) Hayat Bilgisi konularının hem daha aydın bir mahiyet kazanmasını sağlar, hem de öğrencilere okuma, yazma, hesaplama, resim yapma, maddeye şekil verme, hareket ve müzikle **canlandırmanın tekniğini** kazanırlar..." (17. Madde, s.15).

"...Öğretmen konu etrafında çocukların gerekli izlenimleri elde etmiş olduklarına kanaat getirdikten sonra onların bu izlenimlerini serbestçe anlatmalarına ve sınıfça konuşmalarına yol açacaktır. Bunun arkasından, bu konuşmaların derlenip toplanması, edinilen fikirlerin evvelce kazanılanlara bağlanması gelir. Gerek çocukların serbest anlatmaları, gerekse konunun bu tarzda fikren işlenmesi sırasında **deneylere ve söz, hareket, oyun, temsil, yazı, sayı ve şekil gibi çeşitli canlandırma vasıtalarına da yer verilir** (3. Madde, s.42)".

"...Hayat Bilgisi ile Türkçe, Aritmetik, Resim - iş, Yazı, Müzik ve Beden Eğitimi dersleri arasındaki ilişkiye büyük bir önem verilecektir. İfade dersleri adını verdiğimiz bu dersler hem Hayat Bilgisi konularını **çeşitli yollarla canlandırmaya** hem de öğrencilere kendi paylarına düşen bilgi ve maharetleri kazandırmaya çalışacaklardır (Madde 13, s.44)".

"...Öğrencileri konuşturma içinde bundan önce sözü geçen konuşma, anlatma, hikâye etme ve münakaşadan başka küçük dramatizasyon faaliyeti de önemli rol oynar. **Dramatizasyon** ayrıca belli konuların bedenle **canlandırılması** için de fırsat hazırlar. Onun için öğretmen çocuklara, dinledikleri veya okudukları bir masalı, bir hikâyeyi, Tarih, Coğrafya veya başka derslerde öğrendikleri şeyleri, hemen sınıfta dramatize ettirmelidir. Bu işe ilk sınıftan itibaren başlanabilir. Burada sözü geçen **dramatizasyon** faaliyetiyle yazılı piyesleri temsil etmeyi birbirine karıştırmamalıdır. Bu basit **dramatizasyon** faaliyetlerinde çocukların kendilerini,

dinledikleri veya okudukları şeylerde geçen şahısların yerine koyarak bir olayı temsil etmeleri bahis konusudur. Mesela iki çocuğun başından geçmiş bir olayın hikâyesini dinleyen ve okuyan öğrencilerden biri o vakada adı geçen bir çocuğu, öteki de başka bir çocuğu temsil ederek vakayı arkadaşlarının karşısında yaşatırlar. Öğrencilerin böyle bir **temsilde** muvaffak olmaları, konuyu iyice kavramış bulunmalarına bağlıdır. Öğretmen, öğrencilere tarihte rolleri belirtilen bazı şahısları temsil ettirmekle onların, bu tarihi şahsiyetlerin rollerini daha iyi anlayıp anlatmalarına yol açmış olur. Coğrafyada Eskimoların hayatıyla Afrika çöllerindeki hayatı öğrenmiş olan bir sınıfta çocuklardan birinin kendini Eskimo çocuğu, bir başkasının çöl çocuğu yerine koyup onların yaşadığı hayatı karşısındakilere anlatmaları da faydalı **temsillerin** bir örneğidir (8.Madde, Sözlü ve Yazılı Anlatım, 1948, s.102 -103).

“...Açık yazılmış basit bir hikâyeyi şahısları **canlandırarak** okumak (Türkçe 2. Sınıf, 1c maddesi, 1930, s. 115), “...Basit bir hikâyeyi hareketle ve dramatize ederek canlandırmak (Türkçe, 3. Sınıf 1d maddesi, 1948, s.117)”. “...Şu vakada filan adamın gösterdiği beceriksizlik, iradesizlik, korkaklık, karakersizlik veya hıyanetin sonuçlarını çocukların gözü önünde canlandırılmalıdır (Tarih dersi, 10.madde, 1930, s.129)”. “...Öğretmen bazı tarih olaylarını sınıfta öğrencilere basit bir şekilde dramatize ettireceği gibi, bunlar üzerine çocuk dilinde yazılmış piyeslerden kısa sahneleri de temsil ettirecektir (Tarih Dersi, Açıklamalar, 23. madde, 1948, s.134)...”, “...Bilhassa ilk devrede sınıftan başlayarak okulun etrafındaki yapıların, sokakların ve okul ile ev arasındaki yerlerin kumda küçük ölçüde canlandırılmasına önem verilmeli...” (Coğrafya, Açıklamalar, 10. madde, 1948, s.140). “...Yurttaşlık Bilgisi dersinde konunun içyüzünü öğrencilere kavratmak için onu en basit ve somut örneklerle canlandırmaya çalışmalıdır...” (1948, s.151).

1950’de Selahattin Çoruh “Okullarda Dramatizasyon” adında bir kitap yazar. Çoruh, kitabında dramatizasyonun okullara girişi, Çocuk ve Dramatik etkinlikler, Öğretim İlkeleri ve Dramatizasyon, Okul-Aile İşbirliğinde Dramatizasyonun Rolü, Dramatik Gösteriler, Tiyatro, Kuklalar, Karagöz, Radyo Temsilleri, gibi bölümlere yer verir. Türkiye’de tiyatrunun dışında dramatizasyonu vurgulayan ve doğrudan öğretmenlere yönelik uygulama örnekleri veren önemli bir ilk kitaptır.

1965’te de dramatizasyona yönelik yeni bir kitapçık Emin Özdemir tarafından yayınlanır; “Uygulamalı Dramatizasyon” Özdemir, günümüzde gelişen ve değişen eğitim anlayışına eş değer olan dramatizasyon ağırlıklı yöntemin çocukların öykünme (taklit) güçlerine dayanan doğal bir öğrenme yolu olduğundan onların yaşamında geniş ölçüde yer aldığı görülmüştür (Özdemir, 1965 s.3). “Uygulamalı Dramatizasyon” Milli Eğitim Bakanlığı’nın öğretmenlere

yönelik hizmet içi eğitimi çalışmalarına yönelik olarak hazırlanmıştır. Kitapçıkta dramtizasyonun tanımı yapılmış, parmak oyunu, sözsüz oyun (pantomim), öykünmeler, bağımlı ve bağımsız dramtizasyon gibi türlerinden söz edilmiş, ayrıca belli başlı derslerden Sosyal Bilgiler, Yurttaşlık Bilgisi, Coğrafya, Tarih gibi derslere yönelik uygulama örneklerine de yer verilmiştir.

1969 İlkokul Programı'nda çocukların ilgi ve ihtiyaçları göz önünde tutulmak şartı ile okuma etkinlikleri arasında kitaplardan ve dergilerden hikâye, masal, roman, şiir, temsil, doğa hikâyelerinin okunabileceğine ve bunlardan bazı parçaların da dramtize edilebileceğine ilişkin tümceler vardır (MEB, 1969 s.23). Zevk ve eğlence amacının birinci planda tutulması istenilen bu çalışmalar yanında birkaç öğrencinin bir öyküyü canlandırarak sınıfta oynaması ya da daha kalabalık kümelerce bir piyesin temsil edilmesi de yine ilkokulun eğitsel etkinlikleri arasında yer almış bulunmaktadır (Oğuzkan, 1983 s.235).

1969 İlkokul Programı'nın Türkçe dersinin öğretimiyle ilgili bölümünde sözlü ve yazılı anlatımla ilgili açıklamalar arasında şu maddeler yer alır: "...öğrencileri konuşurma konusunda küçük dramtizasyon çalışmalarının da önemli bir yeri vardır. Dramtizasyon ayrıca belli konuların bedenle canlandırılması için de fırsat hazırlar. Bu sebeple öğretmen, öğrencilere dinledikleri veya okudukları bir hikâyeyi, sosyal bilgiler dersinde veya başka derslerde öğrendiklerini hemen sınıfta temsil ettirmelidir. Bu işe daha ilk sınıfta başlanmalıdır. Burada sözü geçen dramtizasyon çalışmalarıyla yazılı piyeslerin temsil edilmesi birbirine karıştırılmamalıdır. Burada sözü edilen basit dramtizasyon çalışmaları, çocukların kendilerini, dinledikleri veya okudukları şeylerde geçen şahısların yerine koyarak bir olayı temsil etmeleridir. Öğrencilere karagöz, kukla oyunları oynattırmak ve yazılı piyesler temsil ettirmek de serbest konuşmayı geliştirecek birer eğitim yoludur. Sınıf ve okul müsamerelerinde bunlardan yararlanılabilir. Karagöz ve kukla şekilleri yapmak, perde kurmak, resim-iş derslerinde oynanacak oyunların öğrenciler tarafından yazılması da yazma çalışmalarına olanak hazırlar. Bazen, bir konunun sadece hareketlerle ifade edilmesi çalışmalarına da yer verilmelidir (MEB, 1969, s.121,122).

1962 Ortaokul Programı'nda öğrencilerin gördüklerini, okuduklarını ve düşündüklerini "temsil ile ifade etmeye" çalışmaları gerektiği belirtilmiştir. Bundan başka Türkçe dersinde okunan parçaların canlandırılmasında ilkokulda kullanılan türlü teknikler arasında "temsil yoluyla canlandırma (dramtizasyon)" dan yararlanabileceğine değinilmiş, öğrencilerin konuşma yeteneklerinin iyi gelişmesinde "karşılıklı konuşma, anlatma, münakaşa ve hikaye

etme şekillerinden başka dramatisasyon çalışmalarının da önemli rolü” ne işaret edilmiştir (Oğuzkan, 1983:236).

1980’li Yıllar Sonrası Canlandırma Odaklı Çalışmalar

Türkiye’de yaratıcı dramanın çağdaş anlamda başlangıcı Prof. Dr. İnci San ile Tamer Levent’in bir araya geldiği ilk buluşma olan 1982 yılına kadar uzanır. Bu durum bundan öncesinde yapılan küçük erimli çalışmalar olsa da alanın akademik bir ortamda ele alınmasına karar verilen bir zamanlamayı içerir. Bu nedenle bu tarih ya da bu buluşma bir yönüyle Türkiye’de eğitimde yaratıcı drama hareketinin de başlangıcını oluşturur.

Tamer Levent, Devlet Tiyatrosu’nda bir devlet tiyatrosu sanatçısıdır ve konservatuar tiyatro bölümünde okuduğu yıllarda kendi öğretmenlerinin oyunculuk eğitiminde sadece onların doğrularının geçerli olması anlayışına karşı çıkmıştır. Bu nedenle oyunculuk eğitimi ve yöntemleri üzerine İngilizce bazı kitapları okumaya başlamıştır. Londra’ya giden bir arkadaşına John Hodgson’un “Improvisation” başlıklı kitabını ısmarlar, arkadaşı ise yazarın “The Uses Of Drama” kitabını da getirir. Levent, bu süreçten sonra oyunculuk eğitiminde yaratıcılık yöntemlerine odaklanır. Oyuncu adaylarının pedagojik yaklaşımları ve teknikleri ile doğaçlamanın yönetsel değeri üzerinde durur. O yıllardan sonra Levent, öğrendiklerini amatör tiyatrocular ile deneysel olarak uygulamaya başlar. Dorothy Heathcote’nin anlayışı ile bu dönemde karşılaşır. Yaptığı çalışmaları anlatmak, paylaşmak istediği pek çok kişiden beklediği ilgiyi görmediği gibi kendisi romantik, naif bir sanatçı olarak değerlendirilir. Yıl 1982’dir ve Ankara’da Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’de bu tür çalışmaların yapıldığı beklentisiyle o zaman doçent olan Prof. Dr. İnci San ile tanışır.

Prof. Dr. İnci San, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Başkanıdır ve akademik çalışmalarının ağırlığını çocukta, yetişkinde ve sanatçıdaki yaratıcılık konusu oluşturmaktadır. San, bir eğitimbilimi alanı olarak sanat eğitiminde, sanat yoluyla eğitim ve yaratıcılığın gelişiminde de etkili yöntemler üzerinde durmakta, araştırmalar ve uygulamalar yapmaktadır. Kendi deyişi ile yaratıcılığı geliştiren bir yöntem ve sanatsal eğitimin de bir parçası olarak dramatisasyon kavramı ile özellikle 1982 yılından bu yana birlikte emek verdikleri Tamer Levent ile ilk buluşmalarında tanışır. O dönemdeki yaygın kullanımı ile dramatisasyon kendisi için yeni ve inandırıcı bir boyuttur (San, 1990, s.3).

Bu ilk buluşma yine kendi deyişleri ile 4 saatlik bir konuşma ile başlar ve İnci San, eğitim bilimlerinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerden bir grup oluşturarak 3 yıl süreyle eğitimde drama çalışmalarına ilk olarak akademik ivme verilmiş olur. 1985–86 yılında Sanat

Kurumu Deneme Sahnesi'nde Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğrencileri ve amatör tiyatrocuların kurulu bir grup ile 3 yıl boyunca yaratıcı oyunculuk ve dramatisasyon çalışmaları yapılmış, Hacettepe Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Sağlığı bölümünde seminer düzenlenmiş, Özel İlk Adım İlköğretim Okulu'nda öğretmenlerle hizmet içi eğitim etkinlikleri gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaların uygulama boyutu Tamer Levent tarafından gerçekleştirilmiştir.

Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminerleri

Türkiye'de eğitimde yaratıcı drama alanında söz edilmesini sağlayan bu öncü iki insan, bu çalışmalardan edindikleri birikimlerinden de yola çıkarak 1985 yılında Ankara'da ilk olarak "Uluslararası Eğitimde Dramatisasyon" seminerini gerçekleştirirler. Bu nedenle 1985 yılı yaratıcı dramanın Türkiye'deki çağdaş kullanımının kamuoyuna açılması yönünden başlangıç yılı olarak da anıldığı yıldır.

Ankara'da 29 Nisan ve 3 Mayıs 1985 tarihleri arasında ilk kez gerçekleştirilen 1. Uluslararası Eğitimde Dramatisasyon Semineri'nde eğitimde yaratıcı dramanın bilinen "dramatisasyon" kavramından farklı ve çağdaş anlamına yönelik genel bir bilgilendirme yapılması amaçlanmıştır. Doğaçlanın sanat eğitiminde ve genel eğitimde kullanımı hakkında ilk izlenimleri oluşturmada, bu seminer çok başarılı olmuştur. 5 gün boyunca süren seminerde atölye çalışmaları, konferanslar ve açık oturumlar gerçekleştirilmiştir. Seminerde Berlin Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Oyun ve Tiyatro Pedagojisi Enstitüsü'nden bölümün kurucusu Prof. Dr. Hans Wolfgang Nickel, Marlies Krause ve Köln Spor Akademisi'nden Wolfgang Tiedt ve Tamer Levent atölyeler yönetmişler, İnci San, Abdülkadir Özbek, Cahit Kavcar, Özdemir Nutku, Yılmaz Onay, Gülşen Karakadıoğlu, Cüneyt Gökçer, Neriman Samurçay, Ertuğrul Özkök ve Erkan Akın da konuşmaları ile yer almıştır. Bu seminer yaklaşık 400 katılımcıya ulaşmış ve eğitimde yaratıcı drama alanına yönelik olarak yoğun bir ilginin oluşmasına katkı sağlamıştır. Seminerin tüm dokümantasyonu Berlin Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Oyun ve Tiyatro Pedagojisi Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Hans Wolfgang Nickel ve Marlies Krause editörlüğünde Berlin Eyaleti Oyun ve Tiyatro Birliği Yayınları arasında Spiel und Theater (Tiyatro ve Oyun) serisi içerisinde "Spiel und Theater in der Türkei" (Türkiye'de Oyun ve Tiyatro) başlığı ile yayınlanmıştır (Nickel ve Krause, 1986),

San, çok sonraları bir seminerin açılış konuşmasında bu durumu "...Tüm yönleri ile eğitime yaklaştığımızda, birçok bakımdan dilediğimiz boyutlarda yenileşemediğimizi görüyoruz. Günümüzün gereklerinden, hatta Cumhuriyetimizin ilk yıllarında öngörölmüş, büyük bölümü uygulamaya konulmuş kimi konseptlerin de gerisinde kaldığımızı görebiliyoruz. Ezberci

öğretim sistemi, herkesin yakındığı bir olgu, yaratıcılık ise dillerden düşmeyen bir kavramdır. Bu nedenle eğitimde yaratıcı kişi nasıl yetişir sorusu, pek çoğumuzu ilgilendiriyor. Bu bağlamda, eski öğretim yöntemleri yerine daha çağdaş hangi yöntemler konabilir diye sorduğumuzda, karşımıza çıkanlar aktif öğretim yöntemi, rol oynama, dramatizasyon ve nihayet eğitimde yaratıcı drama gibi etkin yöntemlerdir. 1982’de öğretim kadrosunda bulunduğum Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde sosyal bir etkinlik olarak yaşama geçirilmiş olgusu, yaşayarak, yaparak öğrenme sürecidir. Kendini tanıma, karşıdakini tanıma, birbirini anlama, doğaçlama ve yaratma gibi aşamaları içerir” (San, 1993) tümceleri ile aktarır.

16-20 Kasım 1987 tarihinde yapılan ikinci uluslararası seminerin sonuç bildirgesinde Türk, İngiliz ve Alman uzmanların ortak görüşü şöyledir: “Türkiye’de yaratıcı drama konusunda üst düzeyde bir kuramsal düşünce varlığı bulunmaktadır. Uygulama alanında pilot çalışmalara başlanmıştır. 1987 seminerinde katılımcıların sayıca çokluğu, geldikleri meslek ve ilgi alanlarındaki yaygınlık bu alanlar ve disiplinler arasındaki canlı, devingen, yoğun ve zenginleştirici etkileşimin varlığı memnunluk vericidir”.

Seminer sonunda uzmanlarca belirlenen sonuç ve önerilerden bazıları şöyledir: “...Yaratıcı Drama çalışmaları, insan varlığını yaratıcı kılınması, yeni kuşakların geleceğe hazırlanması, daha nitelikli insan yetişimi, daha nitelikli istemlere yönelebilmesi için evrensel bir gereksinimdir. Gerek Türkiye’de gerek bu çalışmaların çoktan kurumsallaşmış bulunduğu ülkelerde, kuramsal tartışmaların ulusal ve uluslararası düzlemlerde canlılığını koruması, kültürler arası bir bakış açısı geliştirilmesi yönünden de gereklidir... Demokratikleşme süreci içinde ilerlemeler kaydeden Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramanın, bu sürece katkıları da göz önüne alınarak bir an önce kurumsallaştırılması gereklidir... Türkiye’de seminerlere devam edilmelidir... Başlangıç için kısa ve uzun vadeli hizmet içi eğitim programları ile yaratıcı drama çalışmalarını yürütebilecek elemanlar yetiştirilmelidir... Yaratıcı drama ve tiyatro eğitimi alanında Federal Almanya ve diğer Avrupa ülkeleri ile yayın ve çeşitli belgelerin mübadelesi gerçekleştirilmelidir. Çeviri etkinliğine de en kısa sürede yer verilmelidir... Uluslararası eleman mübadelesi gerçekleştirilmelidir... Sonuç olarak seminer eğitimde yaratıcı drama alanının terminolojisi, felsefesi, insan varlığına katkıları ve pratiğinin genişçe tartışıldığı çok yararlı bir forum’u gerçekleştirmiştir...”

“...Dramatik durumların çok yönlü incelenmesine ve deneme-yamlma yoluyla yeniden canlandırılması esasına dayalı olan drama çalışmalarında, temel veriler katılımcıların sosyal psikolojik ve kültürel etkilenmeleri, yaşam deneyimleri ve gözlemleri ile edinmiş oldukları bilgi birikimlerinden oluşmuştur. Bu elde edilen veriler sayesinde ulaşılan yorumlarla, yaratıcılığın

temelleri hakkında ortak görüşlerin oluşturulmasına çalışılmıştır. Ayrıca ifade, iletişim ve etkileşim alanlarında yaratıcılığın, örgün ve yaygın eğitimde, sanatçı eğitiminde ve sanatsal yaratıcılığın yeniden boyutlandırılmasındaki önemi, seminer süresince uygulamalı ve kuramsal olarak ele alınıp tartışılmıştır...”

Eğitimde Yaratıcı Drama kavramının tanınması ve yaygınlaşması bu seminerden sonra Ankara'da daha da hızlanmış ve 17-23 Nisan 1989 tarihleri arasında düzenlenen üçüncü seminerin çeşitli uzmanlık alanlarına yönelik olarak yapılmasını sağlamıştır. Bu seminere dönemin Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol 1989 yılında “Gün Başlıyor” adlı TV programında, o hafta sürmekte olan seminerden bir kesit izleyip, bu çalışmaların çok önemli olduğunu belirtmiş ve kendisine sorulan “Bu çalışmaların eğitim sisteminde yer almasına ne dersiniz? sorusunu “...Mutlaka yer almalı. Bunun için söz veriyorum” biçiminde yanıtlamış ve eğitimin bu yöntemle gerçekleşmesi doğrultusunda çalışmalar yapılacağına ilişkin görüşlerini sunmuştur.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde (ve Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde) Yaratıcı Drama ve Diğer Akademik Çalışmalar

Birinci seminerin yapıldığı yılın (1985) aynı aylarında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde İnci San danışmanlığında “Aktif Öğretim Yöntemlerinden Rol Oynama” başlıklı ve kuramsal içerikli yüksek lisans tezi Ahmet Çebi tarafından yazılmıştır. Tülay Üstündağ, 1988 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde “Dramatizasyon Ağırlıklı Yöntemin Etkililiği” başlıklı yüksek lisans tezini yapmıştır. Bu çalışmaların Türkiye'de dramatizasyon ve rol oynamaya ilişkin kuramsal ve uygulamaya dayalı olarak yapılan ilk lisansüstü tezler oldukları görülmektedir (Çebi,1985, Üstündağ, 1988).

Bu ilk çalışmalardan sonra Türkiye'de 2008 yılına kadar lisans üstü düzeyde yüksek lisans ve doktora çalışması olarak 78 tez çalışması yapılmış, bu tezlerden 67'si yüksek lisans tezi, 11'i de doktora tezi olarak gerçekleştirilmiştir¹. Bu tezlerin genel başlıkları “Yabancı Dil Eğitiminde Yaratıcı Drama, Matematik Eğitiminde Yaratıcı Drama, Türkçe Eğitiminde Yaratıcı Drama, İlköğretim Hayat Bilgisinde Yaratıcı Drama, Sosyal Bilgiler, Coğrafya Dersi anlatımında Yaratıcı Drama, Zihin Engellilerde Yaratıcı Drama, Resim-İş Eğitiminde Yaratıcı Drama, İlköğretim Fen Bilgisinde Yaratıcı Drama, Yaratıcı Yazma, Müzik Eğitiminde Yaratıcı Drama, Okulöncesinde Yaratıcı Drama, Oyun, Tiyatro, Dramatizasyon, Polis Eğitiminde Yaratıcı Drama, Sanat Eğitiminde Yaratıcı Drama, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitiminde Yaratıcı Drama, Müze Çalışmalarında Yaratıcı Drama, Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Drama, İnsan

¹ Türkiye'de eğitimde yaratıcı drama konulu yapılan tezlerin incelendiği bir araştırma devam etmekte olup, yakın bir zamanda yayınlanacaktır.

Hakları, İletişim Becerileri, Yaratıcılık, Empati, Atılganlık, Sözel ve Yazılı İfade Becerisi, Beden Dili” biçiminde oluşmuştur.

Bunların dışında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaratıcı Drama Bilim Dalı’nda bitirme projesi olarak 2008 yılına kadar yaklaşık 40 çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaların çoğunluğu eğitimin değişik kademelerinde yer alan dersler ve kazanımlarına yönelik olarak ve daha çok yaratıcı dramanın yöntem boyutuna odaklandığı ileri sürülebilir. Bu çalışmalardan bazılarının da başlığı şöyledir: “Kız Yetiştirme Yurdunda Kalan Gençlerin Özsaygı ve Yalnızlık Duygusuyla Başetme Düzeylerini Yaratıcı Drama Yöntemiyle Gerçekleştirme, Kız Çocuklarının Okula Devamının Sağlanmasında Yaratıcı Dramadan Yararlanma, Yaratıcı Drama ve Yaratıcı Yazma, İlköğretim I. Kademedeki Sınıf İçi Kurallarının Belirlenmesinde Yaratıcı Drama Yönteminden Yararlanma, Matematik Dersinde Yaratıcı Drama Dersi Etkinliklerinden Faydalanma, Yaratıcı Dramanın İki Boyutu, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Yaratıcı Drama Yöntemi İle Empati Becerisi Kazandırabilme, Sokakta Dramatik Etkinlikler, Orta Öğretim Öğrencileriyle Ahlak Felsefesinin Temel Kavramlarının Yaratıcı Drama Yoluyla İşlenmesi, Yaratıcı Drama Yöntemi İle Mitolojik Bir Öyküden Yola Çıkararak Oyun Metni Oluşturma ve Gösteri Hazırlama, Bir Öyküyü Yaratıcı Drama Yöntemi İle Oyunlaştırma, Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmenliği Programında Yer Alan İlköğretimde Drama Dersinin Değerlendirilmesi, İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Eğitiminde Yaratıcı Dramanın Etkisi (Afyon İli Örneği), Çocukluğu ve Büyüklüğü Anlamak”- Anne Baba Farkındalığı Gelişiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması, Yaratıcı Drama Yoluyla İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinde Otizm Hakkında Anlayış Oluşturma, İlköğretim 2. Sınıf Öğrencileriyle Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanarak Bir Oyun Sahneleme, Yaratıcı Drama Yoluyla Atılganlık Eğitimi, Yaratıcı Drama Yöntemiyle Doğaçlama Performans Öğretimi, Ergenlerin Özsaygı Düzeyi İle Yaratıcı Drama Yönteminin İlişkisi, Yeni Oluşturulan Takımlarda Takım Bilincinin ve Performansının Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Kullanılmasına Yönelik Uygulama Planı, Çok Yönlü Zeka Etkinlikleriyle Desteklenen Yaratıcı Drama Uygulamalarının Yapılandırmacı Yaklaşım İle İlişkisi (Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji Ders Örnekleri), Yaratıcı Drama Yöntemiyle Yaratıcı Yazma Etkinlikleri, Opera, Bale, Çocuk Oyunu ve Modern Dans Eserlerinde Yaratıcı Drama Tekniklerinin Kullanılması, Ekip Çalışması Eğitiminde Yöntem Olarak Yaratıcı Drama, Yaratıcı Drama Yöntemiyle Matematik Dersinde Problem Çözme, Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yöntemiyle Fen Eğitimi “Yeraltı Projesi, Yaratıcı Drama Yöntemi İle Ergenlerde İletişim Becerileri Geliştirme Eğitimi, Yaratıcı Drama ve Masallar, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanıldığı

Ana – Baba Okulu Eğitim Projesi (Ankara’da Psikolojik Danışmanlarla Yapılan Bir Uygulama), 5–6 Yaş Grubu Çocuklarına Karayolu Taşıtları ve Trafik Kurallarının Öğretilmesinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılması, Yabancı Dil Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Kullanılması, Okul Öncesi Dönemde Yaratıcı Drama Yöntemiyle Fen Eğitimi “Su Her Yerde”, Yaratıcı Dramadan Sahneye: Baharın Gelişi Ritüeli, Hidrellez, Yaratıcı Drama İle Oyun Bilgisi, Kişilerarası Sorun Çözme Becerilerinin Yaratıcı Drama Yöntemi İle Öğretimi...”.

27-28 Nisan 1989 tarihlerinde Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi’nde “Aile, Evlilik, Cinsellik, Ana-Baba Olmak, Eğitsel ve Psikolojik Çözümlenmeler” başlıklı ayrı bir seminerde eğitimde yaratıcı drama çalışmaları da etkin olarak yer almış ve bu seminerde İnci San, Türkiye’de uzun yıllar başucu kaynak olarak kullanılacak olan “Eğitimde Yaratıcı Drama” başlıklı bildirisini sunmuş, aynı bildiri, 1990 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi’nde ve aynı yıl Alman Kültür Merkezi tarafından yayımlanan “Ankara’da Yaratıcı Drama” başlıklı kitapçıkta yayımlanmıştır (San, 1990). Bildirinin Türkiye açısından önemi drama sözcüğünün gerek kök anlamı gerekse dramanın ve yaratıcı dramanın tarihçesi, tiyatro ile ilişkisi, yaratıcı dramanın aşamaları ve belirli temel kavramlar açısından bir ilki taşınması olmuştur (San, 1990). Aynı yıl Esra Ömeroğlu, Hacettepe Üniversitesi’nde “Anaokuluna Giden 5-6 Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıklarının Gelişiminde Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi” başlıkla çalışma ile yaratıcı drama adıyla ilk doktora tezini yapmıştır (Ömeroğlu, 1990).

1990 yılında eğitim bilimleri ve yaratıcı drama alanında yaşanan ilklerden biri; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi kuruluşunun 25. yılı nedeniyle Eğitim Bilimleri 1.Ulusal Kongresi’ni 24-28 Eylül 1990 tarihinde düzenlemesidir. Kongrede yer alan güzel sanatlar eğitimi alanı içerisinde yaratıcı drama içerikli bir bildiri sunulmuş ve komisyon raporunda da yaratıcı drama alanına ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Bu görüşlerden biri: “...Özellikle 2000’li yıllara yetişecek yaratıcı, üretken, katılımcı, demokratik insan modelinin geliştirilmesinde, ileri ülkelerde benimsenmiş bulunan çağdaş bir eğitsel yöntem ve araç olan yaratıcı drama/eğitsel dramanın eğitimin tüm kademelerine girmesi; devletçe ve özel kuruluşlarca desteklenecek kuramsal araştırmalar ve yürütülecek uygulamalı çalışmalarla yaygınlaştırılmasının sağlanması... Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı tarafından ayrı ayrı çocuk yayınları ve eğitimde drama konularında birer seminer düzenlenmesi...” biçiminde yer almıştır. Bu önerilerin zaman içerisinde gerek adı geçen kurum gerekse Çağdaş Drama Derneği tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir (Alkan, 1990, San, 1990, s.78).

1990 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda "Yaratıcı Drama" adıyla ilk yüksek lisans dersi açılmış ve ders Prof. Dr. İnci San ve Tamer Levent tarafından yürütülmüştür. 1991 yılında Sibel Güneysu, Okulöncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri'nde "Eğitimde Drama" başlıklı bir bildiri sunmuş ve bu bildiride dramanın bir yaşam felsefesi olduğunu vurgulamıştır (Güneysu, 1991).

1997 yılında YÖK Eğitim Fakülteleri'nin Yeniden Yapılandırılması programında sınıf öğretmeni ve okulöncesi öğretmeni yetiştiren bölümlere "İlköğretimde Drama" ve "Okulöncesinde Drama" derslerine zorunlu olarak yer vermiştir. 2007 yılında yapılan düzenleme ile de bu program yenilenmiş ve çoğunluğu drama adıyla bu bölümlere ek olarak, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Beden Eğitimi Öğretmenliği, Yabancı Dil Öğretmenliği gibi alanlarda da zorunlu tutmuştur.

1999 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'na bağlı olarak "Tezsiz Yaratıcı Drama Yüksek Lisans" programı açılmıştır. Bu program bugüne kadar 70'e yakın mezun vermiş, program 2007-2008 eğitim ve öğretim yılında da İlköğretim Anabilim Dalı altında tezli yüksek lisans programına da başlamıştır. 2006 yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Eğitimde Yaratıcı Drama Anabilim Dalı kurulmuş ve tezsiz yüksek lisans programını yürütmeye başlamıştır. Bu programın açılması ve yürütülmesinde Ali Öztürk öncülük etmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nda Yaratıcı Drama Eğitimine Yönelik Çalışmalar

1983 yılında MEB Yüksek Danışma Kurulu Başkanlığı Türkiye'deki Güzel Sanatlar Eğitiminin Geliştirilmesine Yönelik Önerileri içeren bir rapor yayınlamıştır Bu kurulda İnci San da bulunmuştur. Raporunda oyun, dramatisasyon ya da dramatik etkinlikler adıyla çeşitli öneriler de yer almıştır. Bu öneriler şöyledir:

Yuva ve Anaokullarında, yaşamsal ilişkiler ve buna bağlı olarak temel bilgi ve beceriler, dramatisasyon (oyunlaştırma) gibi etkinliklerle kazandırılmaya çalışılmalıdır. Bu etkinlikler ses, söz, boya-çizgi, öykü vb. araç ve malzemelerin kullanıldığı yaratıcı etkinlikler biçiminde düzenlenmeli; "eğitimin bir bütün olarak tiyatrelleşmesi" ilkesine uygun programlar geliştirilmelidir (MEB, 1983, s. 1)... Türkçe dersine ayrılmış 10 saatin 2 saati sözlü anlatım ve dramatik etkinlikler olarak işlenmelidir. Bu etkinliklere, Türkçe dersi ile bağlantılı fakat kendine özgü bir ders niteliği kazandırılmalıdır. Okul öncesinde uygulanması 'Tiyatral Eğitimin Anlayışı' temel eğitimin 1. kademesinde de etkin biçimde sürdürülmelidir. Türkçe derslerinin 2 saatinin "Sözlü Anlatım ve Dramatik Faaliyetler" olarak işlenebilmesi için mevcut sınıf öğretmenleri, hizmet içi eğitimden geçirilerek bu etkinlikleri daha iyi yürütebilecek düzeye

getirilmelidir (MEB, 1983, s. 2, 3)... Sözlü Anlatım ve Dramatizasyon dersi Türkçe dersinden bir saat alınıp işlenmelidir ve bu ders için ders kitabı hazırlanmalıdır (s6)... Ortaokullarda Türkçe derslerinde tiyatro bilgilerine, diksiyon ve dramatizasyon ağırlıklı olarak yer verilmelidir (s.7).

Önceleri eğitimde dramatizasyon, daha sonraları da eğitimde yaratıcı drama seminerleri ve eğitimde/tiyatroda yaratıcı drama kongresi adıyla bu seminerler, 2007 yılında kadar iki yılda bir, bu yıldan sonra da her yıl olmak üzere 23 yıldır yapılmaktadır. Hemen her seminer, “yaratıcı oyunculuk”, “dramanın insan yaşamındaki önemi”, “okulöncesi eğitimde drama”, “amatör tiyatrolarda yaratıcı oyunculuk” “oyun yönetmeninin sahip olması gereken özellikler” “yabancılaşma-yabancılaştırma”, “forum tiyatrosu”, “tiyatro sporu”, “...da dün, bugün yarın” gibi yaratıcı dramanın gerek alan bilgisi gerekse disiplinler arası özelliği nedeniyle çeşitli konulara odaklanmış ve Türkiye’de yaratıcı dramanın gelişiminde bir yönüyle usta-çırak ilişkisi biçiminde çok etkin olmuştur. Bu etkileme ve yaygınlaştırma işlevi günümüzde Ankara dışında yapılan seminerlerle de devam etmektedir.

1991 yılında sanat eğitiminin başlıca sorunlarından söz edilen Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimi Geliştirme Özel İhtisas Raporu’nda da drama, dramatik boyut gibi kavramlar kullanılmıştır Raporu göre sanat eğitiminin fonetik, plastik ve dramatik boyutları arasında sağlıklı bir denge kurulamamaktadır (MEB, 1991, s. 14, md. 7). Sanat eğitiminde dramanın kendine özgü çok önemli bir eğitim kolu ya da dalı olmasının yanı sıra son derece etkili bir eğitim yöntemi ve tekniği olarak da iş gördüğü halde onun bu özelliğinden henüz yararlanılmamaktadır (Md. 9, s. 14). Bu sorunlara yönelik geliştirilen öneriler şöyledir:

“...Sanat eğitiminin fonetik, plastik ve dramatik boyut ve öğeleri arasında her zaman sağlıklı ilişkiler ve dengeler bulunmasına özen gösterilmelidir (Md. 8, s. 18)... Sanat eğitiminde “drama”ya insani özü ve toplumsallaşma, kendine güven sağlama ve yaşayarak öğrenme niteliklerinden ötürü, kendine özgü çok önemli bir kol, bir eğitim yöntemi ve tekniği olarak yeterince işlerlik kazandırılmalıdır (Md. 9, s. 18)... Sanat, okul öncesi eğitim ile ilk, orta ve yüksek öğretim düzeylerinde ‘ortak genel kültür’ün vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu durum genel sanat eğitiminin, anaokulları ile ilk ve ortaokullarda olduğu gibi liselerde de zorunlu olmasını gerektirir. Bu gereklilik Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 28. maddesinde de bir “amaç ve görev” olarak açıkça belirtilmiştir. Bunun gereği daha fazla gecikmeden hızla yerine getirilmelidir. Bu doğrultuda ilk adım olarak genel liselerde “seçmeli” olan Müzik ve Resim dersleri derhal ‘zorunlu’ hale getirilmeli. İkinci adım olarak da yine aynı dersler tüm mesleki ve teknik liselerin programlarına zorunlu dersler olarak konulmalıdır. Üçüncü adım olarak da

seçmeli “Drama” derslerine yer verilmelidir (Md. 1, s. 20)... Okul öncesinden itibaren genel sanat eğitimi kapsamında drama etkinliklerine büyük önem verilmelidir. İlkokul ve ortaokullarda drama ağırlıklı sanat etkinlikleri ve dersleri programlarda daha belirgin olarak yer almalıdır (Md. 8, s. 22 MEB, 1991)... Ortaokul ve liselerde amatör sanat eğitimi kapsamına giren müzik, resim ve drama çalışmaları ve etkinliklerinde yer alan öğretmenlerin, beden eğitimi öğretmenleri gibi 6 saatlik ek ders ücreti almaları sağlanmalıdır (Md., 8, s. 23)... Profesyonel sanat eğitime ilişkin önerilerden biri tüm öğretmen yetiştirme programlarında “drama” zorunlu bir ders olarak okutulmalıdır (Md 8, s. 24). Sanat eğitiminin bütünüyle ilgili sorunlara yönelik olan önerilerde de Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri'nin Drama bölümünü de içeren “Çerçeve Bölüm Programları” hızla Talim ve Terbiye Kurulu'ndan geçirilmelidir (Md. 5, s. 25).

Raporları karşılaştırmalı olarak değerlendirdiğimizde, 1983 tarihli rapor, dramanın sözcük olarak kullanıldığı, bazı derslerde yöntemsel yer verilmesi gerektiği, etkinlikler açısından da dramanın önemli etkinlik dalı olabileceğinin kabul edildiği bir rapordur. 1991 raporunda ise dramanın genel eğitim ve sanat eğitim içerisinde geniş kapsamlı bir öğrenme alanı olduğundan söz edilmiş ve önemi vurgulanmıştır. Rapora göre drama'nın niteliği, insancıl özü olan, bireyin toplumsallaşmasını ve kendine güven duymasını sağlayan, kendine özgü bir eğitim yöntemi oluşudur. “Drama”nm öğretmen yetiştiren tüm programlarda zorunlu bir ders olması gerekliliği üzerinde durulmuş olması, raporun önemli boyutlarından biridir.

1998 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Eylül 1998'de İlköğretim Okulları Seçmeli Drama Dersi 1-2-3 Öğretim Programını yayınlamıştır. 1999 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bu programa paralel olarak öğretmenlere yönelik Drama 1 başlıklı ve hemen hemen tamamı drama içinde olmayan öğretmenlerin oluşturduğu bir yazar grubu tarafından kitap yayınlanmıştır. Kitabın dil, bilim, eğitsel, görsel tasarım denetiminde İnci San, Tamer Levent, Ayşe Çakır İlhan, Ayşe Okvuran, Tülay Üstündağ, H.Ömer Adıgüzel gibi drama uzmanları görev almıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı Okul İçi Beden Eğitimi, Spor ve İzcilik Dairesi'nin talebi ile İzciler liderleri ve yaz-kış kampı liderleri ile 2003 yılından beri çalışmalar yürütülmüş ve bu alan ile yaratıcı drama ilişkisine yönelik çeşitli projeler gerçekleştirilmiştir. Bu tür çalışmalar devam etmektedir. Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılındaki ve sonraki yıllarda yapılan eğitimde reform çalışmalarında tüm ilköğretim ve ortaöğretim programını yenilemiş, çok yönlü zeka ve yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun olarak uygulamaya başlamıştır. Yaratıcı dramanın bir yöntem ve ders olarak büyük bir oranda bu programda yer aldığını görürüz. Bu önemli bir gelişmedir. Ancak bu gelişme bu tür dersleri ve yaratıcı drama gibi aktif dersleri

kimlerin yürüteceğine ilişkin de bir farklı durumu ortaya çıkarmıştır. Türkiye’de önemli ölçüde bu tür etkinlikleri yürütebilecek öğretmenler için hizmet içi eğitimler daha yoğun olarak yürütülmeye başlanmıştır.

Çağdaş Drama Derneği’nin Kuruluşu

1985, 1987 ve 1989 yıllarında gerçekleştirilen üç seminere katılan eğitimciler, eğitimbilimciler, çocuk gelişimi uzmanları, tiyatrocular, edebiyatçılar başta olmak üzere değişik mesleklerden oluşan bir grup Türkiye’de eğitimde yaratıcı drama alanında çalışan ilk çekirdek grubu da oluşturmuşlar ve 1987 bildirisinde de yer aldığı biçimiyle bir araya sık sık gelerek gerek kendi aralarında usta çırak ilişkisi biçiminde gerekse olanak bulunan okul ve kültür merkezleri gibi mekânlarda çeşitli küçük çaplı ve uygulama ağırlıklı seminerler gerçekleştirmeye başlamışlardır. Grup üyeleri bir süre sonra sadece seminerden seminere buluşmak yerine dernekleşme yoluna giderek eğitimde yaratıcı drama çalışmalarını Türkiye’de daha geniş kitlelere ulaştırmak için örgütlenme kararı vermişlerdir.

Türkiye’de öğrenci ve bazı devlet memurlarının derneklere kurucu üye veya üye olmalarının yasak olduğu bir dönemi yaşamaktadır. Dernek kurmak da bir dizi bürokratik engelle mücadele etmek anlamına gelmektedir. Biraz da hem o dönemdeki baskıcı yaşantılardan kaynaklı olarak hem de her zaman ilericiliği, yeniliği ve gelişmeyi içinde barındıran, çağın koşullarına, anlayışına uyan, gelişmiş ve uygar anlamlarından ötürü derneğin adının başına “Çağdaş” sözcüğü getirilmiş ve böylece **Çağdaş Drama Derneği**, 5 Nisan 1990 yılında Türkiye’de eğitimde ve tiyatrodaki yaratıcı dramayı bir yöntem ve bağımsız bir alan olarak geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla demokratik bir kitle örgütü olarak resmen kurulmuştur (Çağdaş Drama Derneği, bir yönüyle İnci San ve Tamer Levent buluşması nedeniyle 1982’de ve bir yönüyle de ilk seminerin yapıldığı 1985 yılında kurulmuştur).

San, Çağdaş Drama Derneği’nin kurulmasına ilişkin 5.Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri’nin açılış konuşmasında “...İkinci ve üçüncü uluslararası seminerler, kavramın iyice oturmasına yönelikti; eğitimde dramanın yaşamsal önemine dikkat çekiliyordu. 1989’daki üçüncü seminerden sonra, katılımcılar artık kuramsal bilgilere ulaşmaya başlamışlar, kendilerinin uygulamaya koydukları yaratıcı drama çalışmalarını sorgulama, irdeme ve doğrulama gereksinimini duyumsar olmuşlardı. Artık bir uzmanlaşma başlamış ve daha çok yayılma gereksinimi doğmuştu. Bu gelişmeler Çağdaş Drama Derneği’nin kurulmasına yol açtı” görüşlerini belirtir” (San, 1993).

Çağdaş Drama Derneği’nin geliştirmeye ve yaygınlaştırmaya çalıştığı eğitimde yaratıcı drama kavramı İngiltere’de Eğitimde Drama (Drama in Education) olarak başlamış, Amerika Birleşik

Devletleri, Kanada ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde de Yaratıcı Drama (Creative Drama) olarak yaygınlık kazanmıştır. Kavramın Almanya'daki karşılıkları Canlandırıcı Oyun-Sahne Oyunu (Darstellendes Spiel), Oyun ve Tiyatro Pedagojisidir (Spiel und Theaterpädagogik). Kavram, Türkiye'de dramanın hem yöntem boyutunu hem de eğitim ve sanat boyutunu kapsayan yanılla daha çok "eğitimde yaratıcı drama" olarak yerleşmiş ve kullanılmaya başlanmıştır. Eğitim, sadece okullarda verilen eğitsel etkinlikleri değil, tüm alan ve meslekleri kapsayan bir süreçtir ve bu nedenle yaratıcı dramanın başında kullanılan eğitim sözcüğü bu nedenle sadece okullarda yapılan eğitim odaklı anlaşılmalıdır.

Çağdaş Drama Derneği, yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılması konusunda tiyatro ve eğitim ilişkisini incelemekte, bu yöntemin yaygınlaştırılması amacıyla yaratıcı drama eğitmenliği-liderliği kurs programları, ulusal ve uluslararası seminerler, kurslar, yayın, konferans, danışmanlık, ders programlarında yaratıcı dramanın kullanılması, yaratıcı drama programları geliştirme, festival organizasyonları ya da festivallere katılım, akademik düzeydeki bilimsel araştırmalar gibi ulusal ve uluslararası etkinlikler tasarlamakta, uygulamakta ve gerçekleştirmektedir. Dernek ilerleyen zamanlarda alanda kurulmuş ilk demokratik kitle örgütü olarak Drama eğitmeni/lideri yetiştirme görevini de üstlenmiş ve uyguladığı programı sürekli geliştirerek basamaklı bir eğitim programı oluşturmuş, bunun ilk uygulamalarını da daha sistematik olarak 1998-1999 yılında uygulamaya başlamıştır.

Çağdaş Drama Derneği, yaratıcı drama eğitimine yönelik ilk atölye çalışmasını da 2-7 Eylül 1991 yılında TED Ankara Koleji İlköğretim Bölümü öğretmenlerine yönelik olarak düzenlemiştir. Bu atölye çalışmaları İnci San, Esra Ömeroğlu, Ayşe Okvuran, H.Ömer Adıgüzel yönetiminde gerçekleştirilmiştir.

Çağdaş Drama Derneği kurulduktan sonra ilk uzun süreli yaratıcı drama eğitimini ise 23.01.1992 – 28.05.1992 tarihleri arasında düzenlemiş ve bu atölyeye katılan 25 kişiye katılım belgeleri verilmiştir. Ayrıca 15-20 Şubat 1992 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü ve Hizmet İçi Eğitim Dairesi Başkanlığınca Aksaray'da Kız Meslek Lisesi öğretmenlerine verilen 47 no'lu Yaratıcı Drama kursuna yurdun çeşitli yerlerinden 20 öğretmen ve bir üst düzey yönetici katılmışlardır. Bu kurs Dernek ile Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki işbirliğine dayalı ilk resmi kurs olma özelliği taşımaktadır. Kurs, İnci San, H.Ömer Adıgüzel ve Ayşe Okvuran tarafından yürütülmüştür.

19-26 Nisan 1992 tarihleri arasında TOBAV, IATA tarafından Antalya'da düzenlenen Dünya 2. Çocukların Tiyatroları Festivali'ne Dernek üyelerinden onbeşi workshop yöneticisi ve gözlemci olarak katılmışlar ve çalışmalar yürütmüşlerdir. 2.Çocukların Tiyatroları Festivali'nde

yaratıcı drama etkinliklerine yer verme düşüncesi ile bu alanda Türkiye’de usta-çırak ilişkisiyle yetişen yaratıcı drama liderleri ilk kez uluslararası alanda Türk ve yabancı çocukların katıldığı atölyeler yönetmişlerdir.

1-6 Haziran 1992 tarihlerinde Ankara’ya gelen Amerikalı yaratıcı drama uzmanı Prof. Dr. Nellie Mc Caslin, Dernek tarafından konuk edilmiş, Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Bölümü’nde ve Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda lisans üstü eğitim düzeylerinde temaslar yapıp workshoplar yönetmiş, üyeler için de ayrıca “özel eğitimde drama” ile “drama ve edebiyat” konulu iki ayrı çalışmayı yürütmüştür.

1993 yılında yapılan 5.Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Seminerin açılışına dönemin Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan da katılmış ve bir konuşma yapmıştır. Toptan, yaptığı konuşmada “...yaratıcı drama yönteminin kalabalık sınıflarda ve özellikle özel eğitimde olabildiğince en iyi eğitimi vermek için en iyi yol olduğunu belirterek, yeter ki bunu kullanabilelim, bu eğitim yöntemini öğretmenlere iyi öğretebilelim (San, 1993) görüşlerini belirtmiştir. Böylece ilk kez bir yaratıcı drama seminerinin açılışına bakan düzeyinde Milli Eğitim Bakanlığı’ndan bir katılım da gerçekleşmiştir.

2005 yılında Almanya BAG Spiel und Theater e.V’ye üyeliği kabul edilen Çağdaş Drama Derneği, Almanya dışında bir istisna üye olarak başka ülkelere üyeliği kabul edilen tek Dernektir. Dernek, aym yıl yaptığı tüzük değişikliği ile aym zamanda Gençlik Kulübü statüsü kazanmıştır. Merkezi Avusturya’da bulunan Uluslar arası Eğitim, Drama ve Tiyatro Üst Birliği (IDEA)’ne de 2005 yılında Çağdaş Drama Derneği üyeliği kabul edilmiştir.

Çağdaş Drama Derneği, 1990 yılından beri yürüttüğü ve Türkiye’de demokratik kitle örgütleri arasında tek olan yaklaşık 320 saatlik ve 6 aşamadan oluşan “Yaratıcı Drama Eğitmenliği/Liderliği” programı Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından da onaylanarak resmi bir kimliğe ulaşmıştır. Çağdaş Drama Derneği, biraz da bürokratik engeller nedeniyle bünyesinde kurduğu MEB Özel Doğaç Yaratıcı Drama Eğitmenliği/Liderliği kurs programının bu çerçevede yürütmektedir. Bu programda bugüne kadar 50’ye yakın bitirme projesini tamamlanmıştır.

Derneğin merkezi Ankara’dır. İstanbul, İzmir, Eskişehir şehirlerinde şubeleri ve Adana, Antalya, Aydın, Bursa, Çanakkale, Denizli, Hatay, Kocaeli, Muğla, Trabzon, Şanlıurfa ve Van gibi 12 şehirde de temsilcilikleri bulunmaktadır. Yaklaşık 450 üyesi vardır ve bu üyelerin büyük çoğunluğu üniversite öğretim üyeleri, eğitim bilimciler, eğitimciler, sanatçı ve sanat eğitimcilerinden oluşmaktadır. Dernek Türkiye genelinde bir dönem içerisinde 1500 katılımcıya

yaratıcı drama eğitimi vermektedir. Çağdaş Drama Derneği, sadece liderlik eğitimi vermemekte engelliler dahil olmak üzere çocuk, ergen ve yetişkinlere yönelik drama çalışmaları ve projeleri yürütmekte, kadın odaklı çalışmalara ağırlık vermekte, ev kadınları atölyesini 4 yıldır sürdürmektedir. 2008 yılında emekli erkekler projesi ile Ya/Da (yaratıcı drama atölyeleri) kişisel gelişim atölyeleri de yürütülmeye başlanmıştır. 2008 yılı Eylül ayı esas alınarak 5.aşamayı bitiren lider adayı sayısı dönem sonu ile birlikte 635'tir. Bugüne kadar bu programdan mezun olup projesini hazırlayan 54 kişi bulunmaktadır. 10 kişi daha 2009 başlangıç ayına kadar bitirme projelerini teslim etmiş olacaktırlar.

Çağdaş Drama Derneği, uluslararası boyutta hakemli olmak üzere yılda iki kez yayınlanan "Yaratıcı Drama" dergisini çıkartmaktadır. Dergide Türkçe, İngilizce, Almanca, Fransızca makaleler yayınlanmaktadır. Bugüne kadar 4 sayı yayınlanmıştır.

Diğer Çalışmalar

Deneme Sahnesi'ndeki çalışmalara katılanlardan Naci Aslan, 1984 yılında kurduğu Oluşum Tiyatrosu adıyla amatör tiyatro çalışmalarına başlamış, daha sonraları Deneme Sahnesi'ndeki bu çalışmalardan etkilenecek tiyatrosunun bünyesine 1988 yılında drama boyutunu da eklemiş, kurum bu yıldan sonra Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi adıyla 1988 yılında başladığı çocuklara yönelik drama çalışmalarını 1998 yılına kadar yürütmüştür. Oluşum Tiyatrosu ve Drama Atölyesi, 1998'den sonra çocuklarla birlikte yetişkinlere de drama eğitimi vermeye başlamıştır. Naci Aslan'ın genel sanat yönetmenliğini yürüttüğü kurum günümüzde değişik adlarla çalışmalarını devam ettirmektedir. Kurum, 1999 yılından beri her yıl ulusal drama seminerleri düzenlemekte, bu seminerleri kitaplaştırmaktadır.

1-5 Aralık 2004 tarihinde Eğitim Sen tarafından gerçekleştirilen 4.Demokratik Eğitim Kurultayı'nın raporlarında sanat ve eğitim başlığı ile gerçekleştirilmesi düşünülen önerilere de yer verilmiştir. Bu raporda yaratıcı drama alanına ilişkin şu önerilere yer verilmiştir: "...Öğrencilerin özgüvenlerini arttırmak ve onları sanatsal yaratıcılığa yönlendirmek için yaratıcı drama çalışmalarına ders programlarında yer verilmelidir. Okulöncesi eğitimden başlayarak yaratıcı drama derslerine ilköğretimin tüm kademelerinde olmak üzere programda yer verilmeli, 4 ve 5.sınıflardaki seçmeli ders konumundan zorunlu ders haline getirilmelidir. Yaratıcı drama çalışmaları örgün ve yaygın eğitimin her basamağında bir öğretim yöntemi olarak ve başlı başına bir çalışma alanı olarak yer alabilmelidir. Öğretmenlerin yaratıcı drama alanında yetiştirilmeleri ve öğrencileri de yetiştirebilmeleri için bu alanda donanımlı olmaları gerekmektedir. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı, yetkili sendika Eğitim Sen ve yaratıcı drama alanında çalışma yürüten Çağdaş Drama Derneği ile işbirliği yapılarak hizmet içi eğitim drama

programları hazırlanmalı ve tüm kademelerdeki öğretmenlere seçme yapılmadan sunulmalıdır (Eğitim Sen, 2004, s. 590).

Sonuç

Türkiye’de eğitimde yaratıcı dramamn 1980’li yıllardan sonra gelişiminin, yaratıcı dramanın doğduğu ülke ve dramanın yaygın olduğu İngiltere, ABD, Kanada, Yeni Zelanda, Almanya gibi ülkeler açısından geldiği nokta önemli bir noktadır. Türkiye dışında yaratıcı drama ile öğretmenlerin ve tiyatro odaklı sanatçıların dışında hemen her meslek grubundan derinliğine ele alınan başka bir ülke yapılan çalışmalar incelendiğinde görülmemektedir. Gerek resmi eğitim programlarında gerekse özel sektörün eğitime, kültüre ve sanata yönelik tüm programlarında yaratıcı drama bir yöntem ve bir ders olarak yer almakta ve toplumun her kesiminden katılımcı bulmaktadır.

Türkiye’nin yaratıcı drama konusundaki deneyiminin uluslararası drama, tiyatro alanına yansıtılması gerekli bir durumdur (Dramanın gelişimine yönelik Türkiye’deki yakın tarih çalışması devam etmekte olup, yakında kitap olarak yayımlanacaktır).

Kaynaklar

- Adıgüzel, H.Ö. (2008). *Eğitimde Yaratıcı Drama* (baskıda). Natürel Yayınları. Ankara.
- Küçükker, E. (Edt.) (2004). *4. Demokratik Eğitim Kurultayı*, Eğitim Sen Yayınları. Ankara.
- MEB. (1983). *Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimini Geliştirilmesine Yönelik Öneriler*. MEB Yük. Dan. Kur. Baş. Ankara.
- MEB. (1991). *Türkiye’de Güzel Sanatlar Eğitimini Geliştirme Komisyon Raporu*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. MEB. Yayını. Ankara.
- MEB. (1995). *İlkokul programı*. Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB. (1999). *İlköğretim Drama 1*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- MEB. (2004). *Drama*. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- San, İ. (1990). Eğitimde Yaratıcı Drama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 573-582, Ankara. Aynı Yayın, San, İnci. (1990). Ankara’da Yaratıcı Drama. *Alman Kültür Merkezi Yayınları*, ss. 73-85, Ankara.

- San, İ. ve Diğerleri. (Edt.). (1990b). *Ankara'da Yaratıcı Drama*. Alman Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- San, İ. (1990c). Güzel Sanatlar Eğitimi Raporu. *Ankara Eğitim Bilimleri 1. Ulusal Kongresi Değerlendirme Raporları*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, ss. 75-78.

The Recent History of Creative Drama in Education in Turkey**

H. Ömer Adigüzel*

Ankara University

Abstract

The recent history of creative drama in education in Turkey should be analyzed in two terms as before and after the 1980s. Among the reasons for this is that the date when the two frontiers of creative drama in Turkey came together is 1982 and that they made the existence of creative drama, in modern sense, obvious in that date, contrary to what is thought to be true. The development of some concepts as the techniques in creative drama, and the development of creative drama in modern sense should not be considered together. This is one of the reasons why the creative drama in Turkey is analyzed as the pre-1980s studies. The recent history of creative drama in education in Turkey has been itemized chronologically as the studies of Ankara University Faculty of Educational Sciences Department of Fine Arts Education, Ministry Of National Education, the education programs applied since foundation of the republic, the foundation of Modern Drama Association, and its studies, academic activities realized, and the written thesis' and projects on a post-graduate level.

Key Words: *Creative Drama in Education, Development of Drama in Turkey, Creative Drama in Modern Drama Association*

Introduction

The recent history of creative drama in education in Turkey should be analyzed in two terms as before and after the 1980s. Among the reasons for this is, that the date when the two frontiers of creative drama in Turkey came together is 1982 and that they made the existence of creative drama, in modern sense, obvious in that date, contrary to what is considered to be true. From this perspective, had that meeting not been realized, the recent history of creative drama in Education in Turkey or the beginning story of it would have extended to much more later that that date.

Until Dorothy Heathcote, it is observed that, the creative drama works were mainly text based, and even if it might be considered as a start, the history of creative drama were evaluated in different contexts in England where creative drama was born, in terms of techniques, and creative drama associated concepts. Another reason why the creative drama in Turkey is analyzed as the works before the 1980s features similar characteristics. The development of some concepts as the techniques in creative drama, and the development of creative drama in modern sense should not be considered together.

** Bu makalenin Türkçe'den İngilizce'ye çevirisi Ferhat Çerçi tarafından yapılmıştır..

* Asist. Prof. Dr. Ankara University Faculty of Educational Sciences, E-mail: omeradiguzel@gmail.com

The Traces of pre-1980s Creative Drama Activities

The fact that the concepts like; performance, dramatization, acting, improvisation, show, school plays, which started with the republic period are confused with creative drama, or mentioned as if they are same as creative drama, requires that this period should be considered separately. Almost all of these concepts are connected to the creative drama; however, they have different purposes and functions. Thus, explaining any of these concepts require a reference to the creative drama too. However, it should also not be forgotten that, the works in the republic period in which the first traces of acting was observed, should not be called as complete creative drama.

Handling dramatization or dramatic activities in education, dates back to the last years of the Ottoman era. Baltacıoğlu put theatre in schools in Istanbul, and added “Historical Performances” courses into curriculums of the Constitutional Period education. Besides, a brochure is issued in Constitutional Period education called; “Using School Plays in Education” and the relation between theatre and education was mentioned (Coruh, 1950:6). This sentence in the brochure is meaningful: “No word can convey a meaning fully and efficiently as the face, hand or body does”. Body language, facial expressions, mimics and gestures, in short, acting is mentioned here. “**School plays** are not only beneficial for reading and writing, but also for learning history, literature and other social studies” Baltacıoğlu states in the same bulletin (San, 1998).

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’s Conception of School Plays

The concept of school plays was first mentioned in the Turkish education history in the regulations by the Ministry of Education called ““Using School Plays in Education” in 1915. In the first part of this regulation which handles the relation between child and drama on a educational and cultural basis, the relation between theatre works and education, and in the second part, the information on how to execute drama works is provided. In the “Relation of Shows to Education and Ethics” part, it was stressed that historical and ethical events can be easily taught to the children with drama; information about the imitation instincts and creativity of children was provided, and it was stated that drama is already present in the nature of the children. It was stressed by the regulations that the drama courses are also the courses of manners and knowledge. In the “Use of Performances in Education” part of the regulations, it was proposed that the drama activities works should be performed by the children under the supervision of their teachers, the necessary setting and accessories should also be prepared by

the children in the painting or handicraft courses, after the preliminary researches are made (Using School Plays in Education, 1915, Ozertem, 1979, s.22, Nutku, 1998, s71).

Children's drama and school plays were reconsidered, after the declaration of the republic, and in this period, Ismail Hakkı Baltacıoğlu dealt privately with school plays, and put forth various ideas regarding the issue. For him, drama and stage works are of great significance for developing and publicizing children's creativity. According to Sevda Sener, who commented on Baltacıoğlu's ideas on school plays, in an article; these ideas are important since they are presented in the form of an integrated thesis, in an authentic, and up-to-date style which are still valid today, and they form a coherent unity with the education theory and proved to be experimentally true. According to Baltacıoğlu, drama has an educational feature in ensuring the development of the personal identity, revealing the creative power, and publicizing; thus it should be utilized in education.

According to Baltacıoğlu, the drama to be utilized must be "**core drama**" Core drama, is based on the conception that adapting western drama conception of the date to our culture caused misunderstandings, and that stage, curtain, setting, costume, text, makeup are not the elements that are added to the drama later. Actor is the most important element of drama. S/he must grasp the dramatic reality and improvise. That is why the actor is the root of creation. Actor is the one that will produce the dramatic reality. The actor produces this reality by assuming the identity of the persona, producing the dynamism and dramatic meaning. Core drama believes in the educational power of the art of drama. According to him, drama is the exemplification of what is true to life. If we want to teach the truth by experiencing it, we can utilize the art of drama. The information of life can be exemplified in a concrete way through drama. The acting person in this exemplification recognizes the human relations, society structure, norms and values. S/he not only obtains information, but also learns how to use it. Drama helps conceiving the subjects especially such as history, sociology, philosophy and aesthetics.

School Plays and Creative Drama

As it can be understood from Baltacıoğlu's views, the concept of school plays is about using the art of drama in school environment. The educational significance of drama is based on the fact that drama is considered as a means of recognizing the life and developing an identity for a child. That Baltacıoğlu argues that the actor is the main element of drama and that s/he should grasp the text and improvise later, was sometimes considered to be the beginning of creative drama in Turkey, and in most creative drama publications it was argued that Baltacıoğlu's

concept of school plays is the beginning of the realm of creative drama. Even though the realm of creative drama includes participator-focused and improvisation based activities, it is also process focused and covers a dimension of method in courses or an independent art form with specific purposes and content. Although improvisation is mentioned regarding school plays, it is still spectator-focused and the completion of child's development is related to their connection with the spectators. This situation and feature show that, despite having similar features, it only has an indirect relationship with creative drama, even though school plays functioned as an important accelerator in starting children's drama in Turkey.

Traces of Acting in Education Programs

Handling dramatic performances as a means of education and expression in real sense, was in the 1926 dated Primary School Education Program, in the principles of education in primary school section of which performance-dramatic shows were admitted as fundamental. After this date, dramatization activities in form of representation are partially mentioned in the primary school and secondary school programs. It is proposed that especially the courses such as Turkish, history, Physical Exercise courses are provided through this method (Coruh, 1950, p.47).

For example, the foreword section, article 4 of "Ministry of Education Primary School" education program includes the sentence; " A special value is attached to the painting – handcraft courses, as a means of civilizing that will improve the skills of the student, ensure their ability to express their ideas in a material form, and especially boost their success in other courses." (1930, p.4). The "**History Course**" program of the 4th grade includes, "... The early stages of civilization. The lives of the pre-historic people will be **represented** with the pictures and reading texts which will be prepared before the courses and the nomadic and tribal people of today will be compared to the modern nations (Article 1, p.68).

In the 5th grade Civics courses, the sentences like; "The teacher will try to evoke the students' attention to the civics subjects and to represent these subjects" (Article 9, p.151). In the 10th Article, "while the subjects about the Independence War or Turkish Revolution is taught, revolution monuments should be visited, thus the subjects should be represented in front of the students' eyes (Article 10, p.151), "Photographs, paintings, statistics and banners should be utilized to represent the civics subjects" and, "...The teacher will both show the paintings, photographs of the historical figures, and represent them in front of the children's eyes, and utilize the paintings that illustrate the old way of life, cultural works, and thus try to make them have personal views; the students will be asked to make paintings, representations and models

from paper cardboard, and other materials, and will represent them this way..." (Article 19) are included.

In the "Primary School Education Principles" section of the 1948 Primary school program, the sentences below were included:

"... The children should become accustomed to express what they see, read, think, through **representing**. For example, two of the students **assume the roles** of the two children in the reading book, and **represent** them in front of their friends. **They do not necessarily memorize the text**. If they fully read the text, and grasped the meaning of it, each of them can represent the children the situations of which are explained in the text. (Article 10 b), (...) The courses, excluding Knowledge of Life Course, (expressional courses), not only ensure a more enlightened character for the other courses, and also it enables the students to gain reading, writing, calculating, painting, forming, moving, and **representation** technique, with music..." (Article 17. P.15).

"...The teacher will cause the children to express their observations freely, and speak in the classroom, after s/he is convinced that the children acquired the necessary observations around the subject. Compiling these talks and collecting the acquired information to the previous ones come next. During the freely talking of the children and teaching the subjects this way, representation tools such as **experiments, , words, actions, games, acting, writing, numbers and shapes** (Article 3. P.42)".

"... Special importance will be attached to the relation between Knowledge of Life, Turkish, Arithmetic, Painting, Writing, Music and Physical Exercise courses. These courses, which we call expressional courses, will aim at **representing** the subjects of the Knowledge of Life Courses, and ensuring that the students to gain their respective shares of knowledge and skills (Article 13, p.44)".

"... In making the students speak, dramatization activities also play a significant role, beside talking, discussing, storytelling and discussing, which were mentioned before. **Dramatization** also paves the way for certain subjects to be **performed** through the body. That is why; the teacher should make the students dramatize in the classrooms what they have learned in the History, Geography or other courses. This can be started in as early as the first grade. The **dramatization** mentioned here must not be confused with performing the written plays. In these simple **dramatization** activities, the students' assuming the persons in the stories they read or listened to, and representing the action is on focus. For example, one of the students who read and listened to the story of an event experienced by two children, assumes the role of one of the

children in the event, the other student assumes the other children and they represent the event in front of their friends. The success of the students in such a **representation** depend on their fully comprehension of the subject. By making the students represent certain historical figures, teacher causes them to grasp the roles of the historical figures better. An example of beneficiary **representations** is two children's assuming an Eskimo boy and a desert boy, and telling their ways of lives to the audience, in a class which has learned the lives of the Eskimos and the life in the deserts (Article 8, Written and Verbal Expression, 1948, p.102-103).

"... Reading a clearly written story by **representing** (2nd grade Turkish, Article 1c, 1930, p.115), "dramatizing and acting a simple story (3rd Grade Turkish, Article 1d, 1948, p.117). "S/he should represent the inaptness, weakness, cowardice, dishonesty or betrayal of a certain figure in a story in front of the children's eyes (History Course, Article 10, p.1929)". The teacher will make the students simply dramatize some historical events, and also make the students represent short acts from the adapted dramas, written in a childish style (History Course, Explanations, Article 23, 1948, p. 134)...", " ...Especially at the first stage, special importance should be attached to representing the buildings, streets, around the school and the other places between home and the school..." (Geography, Explanations, Article 10, 1948, p.140). "In order to make the students fully comprehend the depth of the subject, the teacher should try to represent it with simple and concrete examples, in the Civics Course (1948, p. 151).

Selahattin Çoruh writes a book called "Dramatization in the Schools" in 1950. In his book, Coruh includes the sections such as, entrance of dramatization in the schools, Child and the Dramatic Activities, Teaching Principles and Dramatization, Role of Dramatization in School-Family cooperation, Dramatic Shows, Drama, Puppets, Karagoz (Turkish Traditional Puppet Show), Radio Drama. It is the first book ever in Turkey to focus on dramatization outside theatre, and that provides direct examples for the teachers.

A new booklet regarding dramatization was published by Emin Ozdemir in 1965; "Applied Dramatization". Ozdemir is of the opinion that dramatization based learning, which corresponds to the modern understanding of education, is a natural way of learning; based on the imitation instincts of the children (Ozdemir, 1965, p.3) "Applied Dramatization" was prepared for the in-service training activities of the Ministry of National Education. In the book, dramatization is defined; genres such as pantomime, imitations, dependent and independent dramatization are mentioned, and applied examples for the courses such as Social Studies, Civics, Geography and History are included.

In the Primary School program of 1969, expressions regarding reading stories, fairy tales, novels, poems, dramas, and nature stories and dramatizing some parts of them, on condition that the needs interests of the children are observed (MEB, 1969, p.23). Beside these works which prioritize fun and joy, dramatization of a story by a couple of students in a classroom, or representation of a play with larger groups are also among the educational activities of a primary school (Oguzkan, 1983, p.235).

These articles are found in the Primary School Program of 1969, in the Turkish education section, among the explanations regarding written and verbal expressions: "... small dramatization works play an important role in making the students speak. Dramatization, also paves the way for representing certain subjects through the body. That is why the teacher should make the students represent what they read or listened to and learned in the courses in social studies or other courses, immediately. This should be started in as early as the first grade. The dramatization mentioned here must not be confused with performing the written plays. In these simple dramatization activities, the students' assuming the persons in the stories they read or listened to, and representing the action is on focus. Making the students play Karagoz, puppet shows and represent written plays is a way of education that will develop free speaking. It may be utilized in the class and school shows. Making Karagoz and puppet figures, and writing the plays to be represented in the painting-handcraft courses by the students paves the way for writing. Sometimes, works of expressing a subject through actions should also be adapted (MEB, 1969, p.121, 122).

In the Secondary School program of 1962, it was stated that the students should express what they saw, read or thought, "Through representation". Besides, it was mentioned that, dramatization, among other techniques, can be utilized in representing the subjects studied in the Turkish courses, and it was pointed out that, just like the "conversation, telling, discussing and storytelling, dramatization works also have an important role in developing the speaking skills of the students (Oguzkan, 1983:236).

Representation Focused Works after the 1980s

The beginning of creative drama in Turkey, in modern sense dates back to 1982 when Prof. Dr. Inci San and Tamer Levent came together. This situation implies a time when the realm was decided to be dealt on an academic level, even though there had been small attempts beforehand. In this sense, this date or the meeting constitutes the beginning of the movement of creative drama in education in Turkey.

Tamer Levent is a drama artist in State Theatre, and he contradicted the idea that the truths of his teachers in acting education are valid, while he studied drama in conservatory. So, he started reading some English books about acting education. He orders John Hodgson's book "Improvisation" and his friend also brings the writer's book "The Uses of Drama". Levent, after this period, focuses on creativity methods in acting education. He emphasizes the pedagogical approaches of being an actor, and the methodical value of improvisation. After that year, Levent starts applying what he learned on amateur actors. He encounters Dorothy Heathcote's conception in this period. He does not experience the attention that he expected from most people, and is considered as a romantic, naïve artist. The year is 1982, and he meets Prof. Dr. İnci San, from Ankara University, Faculty of Educational Sciences, where he expected that studies of this nature are performed.

Prof. Dr. İnci San is the President of the Department of Fine Arts Education in Faculty of Educational Sciences in Ankara University, and her academic research are focused on creativity in the child, the adult and the artist. San emphasizes the effective methods in developing creativity and education through art in art education as a domain of education, and performs researches and practices. She encounters dramatization, which, in her words, is a method that develops creativity and a part of artistic education, in her first meeting with Tamer Levent, with whom she worked together since 1982. Dramatization with the use of that period is a new and persuasive dimension for her (San, 1990, p.3).

This first meeting, starts with a 4 hours long speaking, in her words, and İnci San, forms a group out of the students of educational sciences, thus drama activities are accelerated in academic sense for three years. Creative acting and dramatization activities were performed for 3 years with a group made of Ankara University, Faculty of Educational Sciences students, and amateur actors, at the Sanat Kurumu Deneme Sahnesi, during 1985-1986; a seminar was organized in Hacettepe University, Department of Child Development and Education, in-service education activities were provided for the teachers in Özel İlk Adım Primary School. Execution dimension of such activities were governed by Tamer Levent.

Creative Drama Seminars on International Education

Making the creative drama a discussion point in Education in Turkey, these two pioneers hold their first seminar about dramatization on international education in 1985 in Ankara. Therefore; 1985 is the date of the beginning to be remembered for introducing modern creative drama to the public opinion.

At the first seminar about dramatization on international education, hold in Ankara between the dates; 29th of April and third of may in 1985, it is aimed to make a general acknowledgement about the modern aspects of creative drama on education; opposite to traditional understandings of dramatization. This seminar served a lot to give the first impressions about the application of improvisation to the art and general education. In this seminar which lasted for five days, atelier works, lectures and panel discussions were held. In seminar, the founder of the department of Berlin Fine Arts High School, Pedagogy Institute of Play and Theatre, Prof. Dr. Hans Wolfgang Nickel, Marlies Krause and Wolfgang Tiedt from Köln Sport Academy and Tamer Levent lead the ateliers. Inci San, Abdulkadir Ozbek, Cahit Kavcar, Ozdemir Nutku, Yılmaz Onay, Gulşen Karakadioglu, Cuneyt Gokçer, Neriman Samurcay, Ertugrul Ozkok and Erkan Akin participated in lectures. This seminar was hold with about 400 participants and helped to attract people's much concern to the creative drama in education. All documents of the seminar published in the series of 'spiel und theatre' (play and theatre) with a title of 'spiel und theatre in der turkei' (play and theatre in turkey) among the publications of Play and Theatre Community of the State of Berlin, by the editors; Prof. Dr. Hans Wolfgang Nickel and Marlies Krause, the chairmen of the department of Berlin Fine Arts High School, Pedagogy Institute of Play and Theatre (Nickel and Krause, 1986).

Long after, in another seminar, San re-emphasizes this situation with these sayings: 'When we come closer to the education with its all aspects, we see that we can't become as modern as what we expected in most aspects. We can see that we are far beyond today's requirements, even beyond some concepts which are almost put into practice in very first years of our Republic. Rote learning-teaching system is a fact of complaining for all. On the other hand creativity is a fact of approval. For this reason, the question of 'how can a creative learner be raised' concerns most of us. So, when we start thinking how to establish more modern teaching methods, we come face to face with active teaching styles, role plays, dramatization and eventually creative drama. A creative drama, which was firstly practiced as a social activity when I was working for Education Faculty in 1982, is a process of practicing and living learning. It includes such basics like knowing yourself, knowing the other, understanding each other, improvisation and being creative.' (San, 1993).

In the declaration of the second international seminar on 16th-20th of November, Turkish, English and German experts agree that 'there is no existence of upper level public opinion about the creative drama in Turkey. Model studies are started in practical area. It is so satisfactory to achieve large numbers of applicants from different working areas and having different interests

in the seminar of 1987. Because it shows that there is a vigorous, dynamic, intense and increasing interaction between these areas.'

Some of the results and suggestions determined by experts at the end of the seminar are; 'In order to render the human being creative, make new generation ready for the future, raise a high standard individuals expecting high standards, study on creative drama is a worldwide necessity. Not only in Turkey but also in other countries which have already institutionalized these studies, it is also important to have an intercultural point of view and to liven up theoretical discussions on national and international areas. The creative drama on Education in Turkey which has gained much progress in the process of democracy should urgently be institutionalized. It is necessary to keep on these seminars in Turkey. To give a start, such staffs who can apply creative drama studies with long and short term in service education programs, should be trained. In the area of creative drama and theatre educations, cooperation with Federal Germany and other European countries should be set for transferring publications and documents. To conclude, the seminar has performed an effective forum on which the terminology, philosophy of creative drama in education and its benefits to human beings and its practical aspects were brain-stormed widely.'

In the works of drama which are based on detailed investigation and re-performing through try- retry method; main data are obtained from applicants' social, psychological and cultural impressions, their life experience and observations. Through these data, they try to come with a common agreement on the point of creativity fundamentals. In addition, the importance of creativity on the areas of expression, communication and impression in formal and informal education, and on the areas of regeneration of artistic creativity in art education, is practically and theoretically discussed.

After this seminar, the fame of creative drama in education has speeded up and spread in Ankara and it leads the third seminar, lasted from the date 17th to the date 23rd of April, to be related to other areas of specialization. While the seminar was being performed during this period, the Minister of Education of those years Avni Akyol has watched some parts of this seminar on a TV program named 'Gun Bashyor', and stated that these studies on creative theatre were very important and they should have been included to our educational system. He also promised to do so by presenting his plans in order to perform educational facilities through this method.

In the year of the first seminar (1985) and within the same months, having a theoretical characteristics, a master degree thesis, titled 'one of active teaching methods; Role Play' was written by Ahmet Cebi from Ankara University, Education Faculty under İnci San's counseling. In 1988, another degree thesis, named 'the effectiveness of dramatization based methods' was accomplished by Tulay Ustundag, from Hacettepe University. These theses are considered as the first theses in Turkey which are prepared focusing on both theoretical and practical aspects of dramatization and role play (Cebi, 1985; Ustundag, 1988).

After these two theses, until 2008 in Turkey, there have been 78 theses consisting of 67 mastering degree theses and 11 doctor degree theses. The titles of these theses are mainly; Creative Drama in English Language Teaching, Creative Drama in Math Teaching, Creative Drama in Turkish Language Teaching, Creative Drama in Social Studies in Primary School, Creative Drama in Social Science and Geography Teaching, Creative Drama for Mental Disorders, Creative Drama in Visual Arts Teaching, Creative Drama in Science Teaching in Primary School, Creative Writing, Creative Drama in Music Teaching, Creative Drama in Pre-school, Play, Theater, Dramatization, Creative Drama in Police Training, Creative Drama in Art Teaching, Creative Drama in Education Of Religion and Ethics, Creative Drama in Museum Works, Creative Drama in Social Science, Human Rights, Abilities to Communicate, Creativity, Empathy, Audacity, Nominal and Verbal Ability to Express, Body Language'

Moreover; Ankara University, Education Institute, Department of Creative Drama has accomplished around 40 final report studies until 2008. Most of these studies can be considered that they focused mostly on the method of creative drama in teaching and acquisition of different subjects from different grades in schools. Some of the titles of these studies are: Performing the level of adults' overcoming with loneliness and self-respect problems in Girls Orphanage, Taking Advantage of Creative Drama for the attendance of girls to School, Creative Drama and Creative Writing, Taking Advantage of Creative Drama Method in deciding classroom rules for Primary School first grade classes, Taking Advantage of Creative Drama activities in Math Course, Two dimensions of Creative Drama, Being able to give the sense of empathy to the students of Police Academy, Security Science Faculty by using the Creative Drama Methods, Dramatic Activities on the Street, Teaching the main terms of philosophy of ethic to the secondary school students, Writing a play by setting out a myth and preparing a demonstration through creative drama methods, dramatizing a story by using creative drama methods, evaluating drama lessons scheduled in classroom teachers program of education faculty, the effect of creative drama on teaching social abilities for third grade students, to understand being a child and being an adult, the usage of creative drama methods in arousing

parent awareness, Explaining the autism to the fifth grade primary school students by the help of creative drama, putting on a play by using creative drama with second grade primary school students, teaching audacity through creative drama, teaching how to perform a improvisation through creative drama, the relationship between the adults' self-respect level and the creative drama, practicing plan for using creative drama in order to improve team sense and performance for newly formed teams, the relation between constructionist approach and creative drama supported by multi intelligence activities (examples from Science, Social science and technology lessons), Creative writing activities through creative drama methods, Using creative drama techniques in opera, ballet, kids play and modern dance works, Creative drama as a method for teaching team work, Solving questions through creative drama method, teaching Science in pre-school education through creative drama method, Underground project, Improving communication abilities for adults through creative drama method, Creative drama and tales, education project for parents' school in which creative drama method is used for the activities of Guidance and psychological counseling service(a project which is cared by psychology counselors in Ankara), teaching vehicles on road and traffic rules to kids aged between 5-6 through creative drama method, Using creative drama method in teaching foreign language, Teaching Science 'water in everywhere' in pre-school term through creative drama method, From creative drama to stage; Hidrellez, Learning a play through creative drama, Teaching abilities to solve our interpersonal problems through creative drama.....''

In another seminar performed in Ankara University, Education Faculty on between the dates 27th and 28th of April in 1989, the topics were 'family, marriage, sexuality, being a parent, educational and psychological analyses. In this seminar, the studies of creative drama in education took part actively and Inci San presented her announcement titled as 'Creative drama in Education' which is expected to be the main source for creative drama. This announcement was published in 1990, not only in Ankara University, Education Faculty Journal but also in the book 'Creative drama in Ankara' broadcasted by German Culture Center.(San,1990) What is important for Turkey about this announcement is to be the first when it is considered with its word origin or its history or its relation with theatre or the steps for creative drama or its certain concepts.(San, 1990) With in the same year, Esra Omeroglu from Hacettepe University, wrote her doctor degree thesis titled as 'the effect of creative drama on improving oral creativity of the 5th-6th grade kids from Nursery School' (Ömeroğlu,1990).

One of the initials happened in 1990 related to the area of education and creative drama is the First National Education Congress, featured on 24th -28th of September due to the 25th year of the foundation of Ankara University Education Faculty. In that congress, an announcement related to creative drama in the area of fine arts education, was presented. Furthermore the commission includes some opinions about creative drama in their reports. Some of these opinions are ' to put creative drama/ educational drama into practice in every grade of education as a modern educational method as it is in other developed countries in order to raise creative, productive, active, democratic individuals for especially the years of 2000, to make it widespread by the help of theoretical and practical studies executed by national and private organizations, to organize seminars for each topics of ' publications for children' and 'drama in education' by Education Faculty, Department of Fine Arts Education...' These suggestions are materialized sometimes by the organizations mentioned above and sometimes by Modern Drama Association (Alkan, 1990, San, 1990, s.78).

In 1990, the first mastering course named 'Creative Drama' was opened by Ankara University, Social Science Institution, Department of Fine Arts Education and this course was lectured by Prof. Dr. İnci San and Tamer Levent. In the seminar of 'Pre-school Education and Making it Widespread' featured in 1991, Sibel Guneyusu emphasized that drama was a kind of philosophy of life by presenting an announcement titled 'Drama in Education' (Guneyusu, 1991).

In 1997, The Council of Higher Education (YÖK) made the courses named 'Drama in Primary School' and 'Drama in Preschool Education' compulsory for the departments that trained teachers for primary school education and preschool education by the name of reconstructing the education faculties. By the re-arrangement done with 2007, this program was renewed and the course mostly named 'Drama' was included to some other departments additionally such as; Social Science Teaching, Turkish Teaching, Physical Training Teaching and English Language Teaching. In 1999, Ankara University, Education Institution, Department of Fine Arts opened Creative Drama Mastering Program without Thesis. This program has had about 70 students graduate since then. Moreover, it started its mastering program with thesis for its department of preschool education during 2007-2008 Education year. In 2006, Anadolu University opened the department of Creative Drama in Education under Education Institution and it started to execute the mastering program without thesis. This program was pioneered by Ali Ozturk.

Studies On Creative Drama Teaching by the Ministry of Education

In 1983, Ministry of Education, Higher Counseling Association published a report including the proposals in order to develop Fine Arts Education in Turkey. İnci San was also there at this association. The report also included some other proposals titled as 'dramatization' or in another saying 'Dramatic Activities'. These proposals are;

Social life relations, its importance and abilities to gain should be given in nursery schools and kindergartens by such activities like dramatization. These activities should be organized as creative activities that such tools and materials like voice, word, paint-strap, and story are used intensively. Such programs should be developed according to the principle of making the whole education theatrical (Ministry of Education, 1983, s.1). Two out of ten hours of Turkish lessons should be reserved for oral expressions and dramatic activities. These included activities should be both related to Turkish lesson and be authentic as a separated lesson. 'Understanding theatrical education' should also be enabled actively in first grade of primary school. In order to teach 'oral expressions and dramatic activities' within the two hours of Turkish lessons, present classroom teachers should take the training course program in order to improve their ability to teach these activities effectively. (Ministry of Education, 1983, s. 2, 3)...Oral expression and dramatization course should be taught in one of Turkish lesson hours and a course book should be prepared for the course.(s6.)...In secondary schools, knowledge of theatre, diction and dramatization should take part intensively in Turkish lessons.(s.7).

At the very beginning, as a 'dramatization in Education seminars' and later on named as 'creative drama seminars in education' and 'creative drama in education/theatre congress', these seminars had been hold once in two years until 2007 for 23 years, but from this year, it is decided to be once in a year. Because of professional matters of creative drama and its interdisciplinary features, almost every seminar focused on such topics like 'creative acting', 'the importance of drama in human's life', 'Drama in preschool education', 'Creative acting in amateur theatre', 'the qualifications required to be a director of a play', 'to estrange and to be estranged', 'forum theatre', 'theatre as a sport', 'yesterday, today and tomorrow'. As they emphasized the relation between master and apprentice, these seminars had a great impact on taking progress in creative drama in Turkey. Today, other seminars from different cities also continue this mission.

In Private Report on Developing Fine Arts Education which mentions about main problems of Art Education in 1991, terms like drama or dramatic dimension are used. According to the report, it is failed to set a balance between the phonetic, plastic and dramatic dimensions of Art

Education (Ministry of Education, 1991, s. 14, Md. 7). Although it is an important, authentic branch in Art Education and it works effectively as an educational method or a technique, we still can not make use of its effectiveness (Md. 9, s. 14). The proposals on this issue are;

'...It is vital to take pains that there should always be a vigorous balance and correlation between the phonetic, plastic, dramatic dimensions and other elements of Art Education (Md. 8, s. 18). Drama in Art Education should be used effectively as a authentic branch of education and as a educational method or a technique as it has the features of being humane, socializing, gaining self-esteem and learning from one's living (Md. 9, s. 18)...At the preschool, primary, secondary and high school educations, art is a indispensable part of 'collective general culture'. So it is required to make general art education compulsory in high schools as it is in kindergartens, primary and secondary schools. This idea is also stated clearly in the 28th matter of National Education Principle Law. This requirement should be fulfilled immediately. As a first step, such optional courses like drawing or music lessons should urgently be made compulsory. As a second step, these courses should be also programmed as compulsory courses in all professional and technical high schools. And lastly, optional drama courses should be included to these programs (Md. 1, s. 20)...Dramatic activities under general art education should be given much importance right after preschool education. Artistic activities mostly based on drama should be taken part more apparently in primary and secondary schools' curriculum (Md. 8, s. 22 MEB, 1991)... Just like physical training teachers, teachers of music, drawing and drama should be also paid a six hours of additional course fee (Md. 8, s. 23)...Another proposal about professional art education is that 'drama' should be given as a compulsory course in every teacher training programs (Md. 8, s. 24). The proposal for the problems concerning the whole Art Education is that frame department programs, including department of Drama in Anatolian fine arts high school, should be immediately accepted by Association for Supervision and Curriculum Development (Md. 5, s. 25).

When we evaluate the reports comparatively, the report in 1983 is a report which drama is used as a phrase in. This report accepts that drama should take part in some courses as a method and it can be an important branch of dramatic activities. In 1991's report, it is mentioned that drama is a comprehensive area of learning within the general and art education. To the report, the quality of drama is to be an authentic method of education which has humane characteristics like socializing, gaining self-esteem. Another important part of this report is that it emphasizes on drama's taking part in every teacher training programs as a compulsory course.

In 1998, Ministry of Education, Association for Supervision and Curriculum Development Presidency published the Education Program for optional drama courses 1-2-3 in Primary Schools in September. In relation to this program, Ministry of Education again published a book, in 1999, titled as 'Drama for teachers 1' which was written by a group of writers lacking of knowledge about drama. In the supervision of its language, science, educational and visual design, such drama experts like İnci San, Tamer Levent, Ayse Cakır İlhan, Ayse Okvuran, Tulay Ustundag, H. Omer Adıguzel took part.

Since 2003, Ministry of Education has worked with scout leaders and leaders of camps in winter and summer by the request of Physical Training within the School, Sport and Scout Department and they have arranged various projects about relation between these areas and creative drama. These kinds of projects are still being carried out. By the reform movements in 2005 and after 2005, Ministry of Education has renewed all primary and secondary programs and started to practice these programs according to multi intelligence and constructive educational sense. We see that creative drama takes part in this program as a method and a lesson with a much portion. This is an important progress. But this progress reveals that there is another question; 'Who will instruct this kind of courses and active courses like creative drama?'. Later on, it is started to run inner service educations intensively in order to train such teachers who will be capable of instructing these courses.

Establishment of Modern Drama Association

Attending three seminars held in 1985, 1987 and 1989, a group consisting of educators, educationists, experts on raising a child, actors and mainly teachers of literature, established the first Creative Drama Group and they started to perform practice based seminars on a small scale by sometimes making small masters-apprentices cooperation meetings among each other and sometimes coming together in available school or culture centers as it is reported in 1987 announcement. Later, in spite of coming together from seminars to seminars, the group members decided to become organized in order to transmit the studies on creative drama in education to a large block of people in Turkey.

At those times, they were in such a condition that students and some state officials were banned to be a constituent member or a member in associations. Establishing a association used to mean that you should struggle with bureaucratic obstacles. Besides the reasons for living conditions under strict control, the reasons for always maintaining progressivism, newness, development and also its meaning of being advanced, civilized accordingly to perception and stipulation of its age, resulted in putting the word 'Modern' at the very beginning of its name.

Thus, **Modern Drama Association** was established formally as a democratic association on 5th of April in 1990, in order to develop and spread the creative drama in theatre and in education as a separated branch and a method of teaching in Turkey (From one aspect, the association can be considered to be established by the year of 1982 when Inci San and Tamer Levent meet each other at the first time and from another aspect it was established by the year of 1985 when its first seminar held).

In the opening ceremony of 5th Creative Drama Seminar in International Education, San gave a speech and stated that '2nd and 3rd international seminars aimed to make people understand the concept well and make them realize about the importance of drama in education. After the 3rd seminar in 1989, applicants were starting to get more theoretical information, and this made them feel necessary to think, question, examine and verify the creative drama studies they practice. So, a specialization has started and it needed to reach more people. These improvements gave rise to the establishment of Modern Drama Association' (San, 1993).

The concept which Modern Drama Association tries to develop and spread has started out firstly in England as 'Drama in Education' and it spread as Creative Drama to other countries like United States of America, Canada and New Zealand. In Germany, the concept is taken as 'Performing Play, The Play on a Stage (Darstellendes Spiel), Pedagogy of Play and Drama (Spiel und Theaterpaedagogik)'. On the other hand the concept was settled and used mostly as 'Creative Drama in Education' which comprises its aspects of both being a method and being educational and artistic. Education is not only the process of educational activities in schools but also the process covering all areas and professions. That's why it shouldn't be misunderstood that the word 'Education' used in the concept represents only the education in schools.

Modern Drama Association analyses the creative drama as a method in respect to the relation between theatre and education. So as to spread this method, the association applies and plans courses for both the leaders and the educators of creative drama, national and international seminars, courses, publishing, conferences, consultancy, the use of creative drama in course programs, developing creative drama programs, organization of festivals or participation in festivals and realizes national and international activities similar to scientific researches in academic level.

The association assumes the mission of educating the creative drama educators and leaders as the first democratic mass organization in its field. Besides, the association steadily developed and constitutes a graded education program which is first applied systematically between 1998 and 1999.

The initial workshop of creative drama was arranged between 2nd and 7th of September in 1991 intended for the instructors of primary education of TED Ankara College. This workshop was organized by Inci San, Esra Omeroglu, Ayse Okvuran and H.Omer Adiguzel.

The association arranged its first long term creative drama education between the dates 23.01.1992 – 28.05.1992 and the 25 participants were given the participation certificate. In addition, 20 educators and one senior participated in the number 47 creative drama education in Aksaray Girls Technical High School held between the dates 15th and 20th of February in 1992 by Ministry of National Education General Management of Girls Technical Education and Chairman of the Chamber of in Service Education. This course has the feature of being the first official course which is formed through the cooperation between the Association and the Ministry of National Education. The course was conducted by Inci San, H.Omer Adiguzel and Ayse Okvuran.

The fifteen members of the Association attended as both the supervisor of workshop and observer and conducted activities in the second Festival of Children's Theatre organized in Antalya by TOBAV, IATA between the dates 19th and 26th of April in 1992. Together with the idea of creative drama as a part of this festival, the leaders of drama who were trained by the relation between master – apprentice conducted workshops in international level with the participation of both Turkish and foreign children.

Prof. Dr. Nellie Mc Caslin, an American creative drama professor, visited Ankara between the dates 1st and 6th of June in 1992 and was hosted by the Association. He chaired workshops and communicated in postgraduate level in Hacettepe University Department of Domestic Economy Pediatric and Education and in Ankara University Education Faculty Department of Fine Arts. Besides he conducted activities for the members concerning the "drama in special education" and "drama and literature".

Koksal Toptan, the Minister of Education, attended and gave a speech at the opening ceremony of the 5th International Creative Drama in Education held in 1993. He stated his thoughts in his speech as " We need to use this and educate teachers on it "(San,1993) by emphasizing that it is of great importance to use creative drama in crowded classrooms and in private education in particular. Thus, an attendant equal to a chancellor from the Ministry of Education honored the opening of the creative drama seminar for the first time.

Contemporary Drama Association that was given the membership of BAG Spiel und Theater e.Vin 2005 is the only set up whose membership has also been accepted by other countries as an exceptional member other than Germany. The association was praised a Youth Club status

with the changes on regulations in the same year. In 2005, its affiliation was also accepted by the senior association of International Education, Drama and Theatre whose center is located in Australia.

'Creative Drama Educator's/Leadership's Program' of Contemporary Drama Association, which consists of about 320 hours and 6 steps and which is the unique one among mass democratic associations in Turkey having been maintained since 1990, has taken its authorization after getting the consent of the Disciplinary Council of the Ministry of Education. Contemporary Drama Association has been maintaining its schedule of MEB Dogac Creative Drama Educator's/Leadership's around this circle, which was founded owing to some bureaucratic drawbacks and it has completed about 50 closure projects so far.

Ankara is the center of the association. There are branches in Istanbul, Izmir, Eskisehir and representations in 12 cities as Adana, Antalya, Aydin, Bursa, Canakkale, Denizli, Hatay, Kocaeli, Trabzon, Sanliurfa, and Van. There are 450 members most of whom are assistants, educators, artists and art educators. The association presents creative drama lessons to 1500 attendants in a season around Turkey, not only gives leadership education but executes the atelier of housewives for 4 years, takes care woman-oriented works, maintains drama rehearsals and projects on adolescents and ones in puberty including the handicapped as well. In 2008, retired men's project and YA/DA (creative drama ateliers) personal improvement ateliers were set to get going. The number of leadership candidates completing the 5th step from September 2008 on is 635. There are 54 people that have graduated and got the project ready so far. 10 of them will have handed the closure projects soon.

Contemporary Drama Association publishes its periodical named "creative drama" twice a year under control of international arbitral. The language of the periodical is Turkish, English, French, German as scattered on the articles, 4 issues of which have been published until today.

Other Works

Naci Aslan, one of the attendants attending the rehearsals, started amateur theater executions named Olusum Theatre. Affected by the rehearsals, he then added drama in 1988 after when the association took the lead teaching children with the name "Olusum Theatre and Drama Atelier" till 1998. Olusum Theatre and Drama Atelier has given the education to children including adolescents after 1998. The association executed by general art director Naci Aslan keeps its work going under different names today. The foundation has been arranging international seminars and piling them as booklets every year since 1999.

The suggestions which were thought to realize with the education and art title in the reports of the 4th Democratic Education Diet held by Egitim Sen in December, the 1st and 5th, 2004. In this report were given these suggestions about creative drama: "... creative drama studies should be put in curricula in order to encourage and move the students into artistic creativity. Triggering from the early pre-school period, Creative drama studies should be given as a lesson at all the grades and should be turned into basic compulsory lessons' category from the optional lessons' category. Creative drama studies need to be taken into consideration in each step of education as a teaching technique and a preliminary study field. Teachers also need to be well-equipped to be able to educate the kids and to be educated for the field of drama. For this purpose, in service drama programs should be prepared and presented to teachers at all grades without an alternative by the cooperation of Ministry of Education, Egitim-sen the authoritative union, Contemporary Drama Association, the union to maintain the studies of creative drama.(Egitim-Sen,2004, s.590)

Conclusion

The improvement of creative drama in Turkey after 80s has come to a crucial point as regards to such countries focusing importance to creative drama as England, the USA, Canada, New Zealand and Germany. When deeply searched, no other countries except Turkey have been seen studying this subject with not only the theatre oriented artists but almost every professional field. Creative drama has taken its place as a technique and a lesson in both educational programs and all other programs on culture and art and found attendants from within every part of the social environment

It's urgent that the experience of Turkey in creative drama be depicted to international drama, theatre field. (A near history study on the improvement of drama in Turkey is still in progress and will be published as a book soon)

Sources

- Adıgüzel, H.Ö. (2008) *Creative Drama in Education (on broadcasting)*. *Natürel Publishment*. Ankara.
- Küçükler, E. (Edt.) (2004) *4th Democratic Education Assembly, Eğitim Sen Publishment*. Ankara.
- MEB. (1983).*Proposals for improving Fine Arts Education in Turkey*. *MEB*. Ankara.

- MEB. (1991). *Commission Reports for improving Fine Arts Education in Turkey. Ministry of Education, Association for Supervision and Curriculum Development Presidency, MEB Publishment, Ankara.*
- MEB. (1995). *Primary School Program. Turkish Republic, Ministry of Education. MEB Publishment, Ankara.*
- MEB. (1999). *Drama in Primary Schools 1. MEB Publishment, Ankara.*
- MEB. (2004). *Drama. Anadolu Fine Arts High School, MEB Publishment, İstanbul.*
- San, İ. (1990). *Creative Drama in Education. Ankara University Education Faculty Journal, 23 (2), 573-582, Ankara. Aynı Publishment, San, İnci. (1990). Creative Drama in Ankara. Alman Kültür Merkezi Publishment, ss. 73-85, Ankara.*
- San, İ. and Others. (Edt.). (1990b). *Creative Drama in Ankara. Alman Kültür Merkezi Publishment, Ankara.*
- San, İ. (1990c). *Fine Arts Education Reports. 1st Ankara National Education Congress Reports, Ankara University, Education Faculty Publishment, ss. 75-78.*